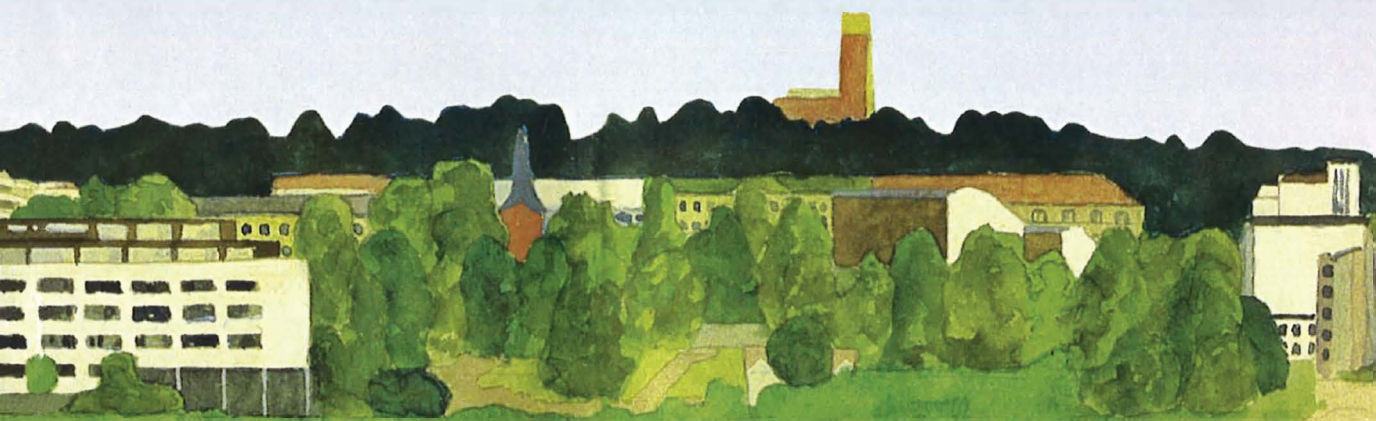

KOTISEUTUTYÖ JYVÄSKYLÄSSÄ

**JYVÄSKYLÄ-SEURAN
HISTORIAA JA TOIMINTAA**

Arja Kohvakka-Viinanen

KOTISEUTUTYÖ JYVÄSKYLÄSSÄ

**JYVÄSKYLÄ-SEURAN
HISTORIAA JA TOIMINTAA**

**JYVÄSKYLÄ-SEURA
1953–2003**

URN:ISBN:978-951-39-9399-3
ISBN 978-951-39-9399-3 (PDF)

Jyväskylän yliopisto, 2022

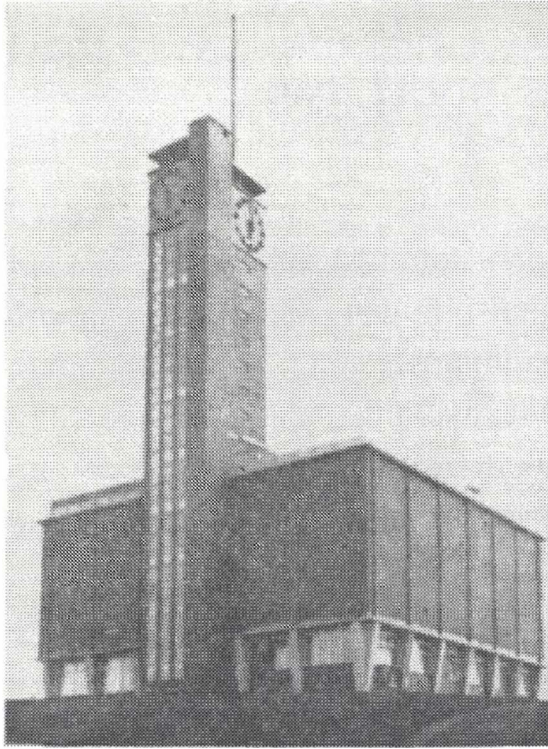
Taitto ja ulkoasu: Arja Kohvakka-Viinanen
Kannen kuva osa Jussi Jäppisen seuralle suunnittelema julisteesta, jolla seura alkoi vuonna 1987 ilmoittaa järjestämistään esitelmätilaisuuksista. Yläkuva esittää Jyväskylää vuonna 1912, alakuva vuonna 1987.

Painanut: Kopijyvä Oy, Jyväskylä 2003

ISBN 951-96256-1-5

SISÄLLYS

1. Lukijalle	5
2. Jyväskylä-Seuran perustaminen	7
• Toiminnan organisoiminen	7
• Seuran ohjelmajulistus.....	9
• Toiminta aktiivikausittain	11
• Toimintaan vaikuttaneita tekijöitä	13
3. Paikallisen kulttuurin vaaliminen.....	17
• Muistitiedon keruu.....	17
• Valokuva-adressit.....	18
• Kotiseutuaiheiset kirjoituskilpailut	19
• Huoli kulttuuriympäristöstä.....	22
4. Kotiseututuntemuksen edistäminen.....	27
• ”Vaikka rahaa ei ole niin sanaa on”	27
• Seuran julkaisemia kirjoja	32
• Kotiseuturetket.....	34
5. Taiteen ja kulttuurin tukeminen.....	37
• Veistokset.....	37
• Jyväskylä-palkinto	42
6. Muu seuran toiminta	44
• Kaupunginjohtajan käädyt.....	44
• Seuran juhlatilaisuuksia.....	44
7. Seuran tulevaisuus.....	48
Viitteet	50
Lähteet	53
Liitteet	55

Jyväskyläläinen!

Viime keväänä kotiseutuinnostuksen vallassa perustetun Jyväskylä-Seuran toiminta kiinnostaa varmasti laajoja kaupunkilaispiirejä. Siksi on paikallaan toimittaa julkisuuteen selostus Jyväskylä-Seuran tulevista toimintamuodoista, siis antaa tavallaan seuran ohjelmajulistus.

Päivö Oksalan suunnittelema ohjelmalehtinen, jota jaettiin mm. jäsenkeruun yhteydessä sisältää seuran ohjelmajulistuksen. Lehtisen kanteen seura valitsi kuvan uudesta, vuonna 1953 valmistuneesta Harjun vesilinnasta.

1. LUKIJALLE

Jyväskyläläisen kotiseutuseuran, Jyväskylä-Seuran, perustamisesta tulee keväällä 2003 kuluneeksi 50 vuotta. Seura on siten saavuttanut jo varsin kunnioitettavan iän, mutta seuran historia ja toiminta ei ole laajalti tunnettua jyväskyläläisten, eikä kaikilta osin edes seuralaisten keskuudessa. Tämän kirjan tarkoituksena on siksi ensisijaisesti valaista, mitä näiden vuosien aikana on tapahtunut. Miksi ja miten seura on perustettu? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet sen toimintaan, sekä mitä seura on saanut aikaan? Tulevaisuutta silmällä pitäen kysytään, miksi Jyväskylä-Seuraa tarvitaan? Toiseksi tutkimus on kunnianosoitus viisikymmenvuotiaalle.

Se punainen lanka, joka on pitänyt seuraa koossa kaikki nämä vuodet, on toiminnan pohjautuminen Suomen Kotiseutuliiton julkaisemiin suosituksiin. Jokainen seura valikoi kuitenkin kotiseututoimintansa lähtökohdiksi ne toimintamuodot, joilla katsoo olevan elämisen mahdollisuuksia oman seuransa keskuudessa. Näin myös Jyväskylässä. Kaupunkikuvassa tapahtuneet nopeat muutokset synnyttivät 1950-luvulla seuran perustajien kesken huolen katoavasta paikallisesta perinteestä ja kulttuuriympäristöstä. Kulttuuriympäristön suojeleminen on ollut siitä lähtien keskeistä seuran toimintaa. Kaupungissa tapahtuvalle kotiseututyölle on myös ominaista esitelmien pitäminen, mielipiteiden ilmaiseminen, julkaisutoiminta, kotiseuturetket sekä erilaisten muistomerkkien pystyttäminen.¹ Myös nämä ovat olleet Jyväskylä-Seuran keskeistä toimintaa.

Ajallisesti seuran historia voidaan toiminnan aktiivisuutta kriteerinä pitäen jakaa neljään kauteen. Ensimmäinen kausi vuosina 1953–1961 oli toiminnaltaan aktiivista, etenkin neljä ensimmäistä vuotta. Sen jälkeen toiminta hiljeni ja oli pysähdyksissä lähes koko 1960-luvun. 1970-luvun alussa Jyväskylässä kiisteltiin uuden nelostien suunnasta sekä Jyväskylän yliopiston puiston säilyttämisen puolesta. Näistä etenkin yliopiston puistokiista toimi kimmokkeena seuran toisen kauden, 1971–1985, käynnistämiseen. Kolmas kausi, 1986–1995, on seuran historiassa merkittävä. Tällöin toiminta sai nyt jo perinteiseksi muodostuneen ilmeen. Neljäs ja meneillään oleva, vuodesta 1996 alkanut kausi, on tukenut aikaisempina kausina aloitettua toimintaa, mutta ilmenee myös hieman uudistuneena.

Tilaajan ja kirjoittajan tarkoituksena on ollut saada aikaan lukijaystävällinen kirja, minkä vuoksi kirja ei etene kronologista esitystapaa noudattaen toimintavuosittain. Sen sijaan kirjassa edetään teemoittain, joiden tarkoituksena on tuoda esille juuri Jyväskylä-Seuran toiminnalle ominaisia piirteitä. Aktiivikaudet kulke-

vat kuitenkin mukana, koska niiden avulla lukijan on toivoaksemme helpompi seurata, mikä teema on milloinkin korostunut toiminnassa.

Tutkimusprosessi on aina tekijälleen opettavainen. Tämän jälkeen katson Jyväskylää hieman eri silmällä – kaupungista on tullut läheisempi. Olen kuitenkin yksi niistä tuhansista suomalaisista, joilla on tänään useita kotiseutuja. Se, josta on lähtöisin ja se, jonne on asettunut asumaan. Juureni sijaitsevat Etelä-Savossa, jota kohtaan tunnen kotiseururakkautta. Jyväskylä on kuitenkin ollut kotikaupunkini viimeiset 20 vuotta. Tunnen sen omakseni ja olen vuosien aikana seurannut tyytyväisenä kaupungin kehittymistä. Kaupunkisuunnittelun ikuinen kädenvääntö pehmeiden ja kovien arvojen välillä on kuitenkin himmentänyt iloani – vanhaa Jyväskylää on hävitetty liian paljon uuden kustannuksella. Kaupungissa tapahtuva kotiseututyö taistelee omalla tavallaan kaupunkirakentamisen pehmeiden arvojen puolesta, minkä vuoksi toivon Jyväskylä-Seuran toiminnalle useita vuosia lisää.

Jyväskylässä 31.10.2002

Arja Kohvakka-Viinanen

2. JYVÄSKYLÄ-SEURAN PERUSTAMINEN

TOIMINNAN ORGANISOIMINEN

Kotiseutuaatteeseen pohjautuvan seuran perustamisesta Jyväskylään käytiin keskusteluja jo kesällä 1950. Tällöin kaupunginjohtaja Arvo Haapasalon ja maisteri Lauri Väisäsen järjestämässä kokouksessa 8 päivänä kesäkuuta 1950 pohdittiin mahdollisuutta perustaa Jyväskylään erityinen kotiseutuseura, Jyväskylä-Seura. Seuran tehtäväksi kaavailtiin kaiken vanhan ja arvokkaan, kuten vanhojen rakennusten ja muistitiedon säilyttäminen, toisaalta uuden luominen. Seuran toiminnan aloittamiseksi ja sääntöluonnosten laatimiseksi valittiin toimikunta, johon kuuluivat Arvo Haapasalon ja Lauri Väisäsen lisäksi varatuomari Veikko Hyytiäinen, kultaseppä Väinö Kauranen sekä lehtori Päivö Oksala.²

Jyväskylä-Seuran toiminta alkoi kuitenkin varsinaisesti vasta kolmen vuoden kuluttua Valtiontalolla 17 päivänä toukokuuta 1953 pidetystä kokouksesta. Tässä kokouksessa valittiin ensin väliaikainen toimikunta, jonka tehtäväksi annettiin seuran toiminnan organisointi ja käynnistäminen. Väliaikaiseen toimikuntaan tulivat valituiksi toimittaja Lassi Utsjoki, taloudenhoitaja Arvo Sepänmaa, konsuli Eero Fredrikson, kultaseppä Väinö Kauranen, professori Niilo Mäkipaja, kansakoulutarkastaja V. A. Niininen, taloudenhoitaja Jalo Lepola, toiminnanjohtaja Hilja-Maria Niku, toimitusjohtaja Kalle Järvinen, rehtori O. Valtonen, lehtori Vuokko Raekallio-Teppo ja toimitussihteeri A. Salmivaara. Perustamistilaisuudessa oli läsnä 68 henkeä, joista seuran jäseneksi liittyi 53.³

Seuraavaksi väliaikainen toimikunta valitsi 17 päivänä kesäkuuta 1953 pitämässään kokouksessa seuralle 24-jäsenisen edustajiston, jonka toimintakausi kesti kerrallaan kaksi vuotta. Edustajiston valinnassa pyrittiin ottamaan huomioon eri toiminta- ja harrastuspiirit, kuten kaupunki, seurakunta, talouselämä, koululaitos ja eri kulttuurijärjestöt. Tältä pohjalta seuran ensimmäisen edustajiston muodostivat tohtori Päivö Oksala, konsuli Eero Fredrikson, lehtori Toivo Ojala, kansakoulutarkastaja V. A. Niininen, rehtori O. Valtonen, maisteri Lauri Väisänen, pastori Lauri Maasola, toimitusjohtaja Kalle Järvinen, työpäällikkö A. Lampinen, valimonhoitaja Eino Palander, toimitusjohtaja Kalle Heinonen, isännöitsijä Jussi Sihvonen, kirvesmies Hannes Sahi, nuoriso-ohjaaja Pauli Lukkarinen, päätoimittaja Kyösti Sorjonen, toimittaja Lassi Utsjoki, taloudenhoitaja Arvo Sepänmaa, tohtori Sakari Kuusi, professori Niilo Mäkipaja (hänen kuolemansa jälkeen tilalle valittiin 9.10.1953 neiti Alice Girsén), taloudenhoitaja Jalo Lepola, rouva Elsa Marpio, toiminnanjohtaja Hilja-Maria Niku ja lehtori Vuokko Raekallio-Teppo. Samassa yleiskokouksessa valittiin seuran asioita hoitamaan hallitus, jo-

hon puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi valittiin kuusi (6) jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana toimi vuosina 1953–1955 konsuli Eero Fredrikson ja varapuheenjohtajana tarkastaja V. A. Niininen. Seuran sihteerinä toimi ensin 15.9.1953 saakka lehtori Vuokko Raekallio-Teppo, minkä jälkeen sihteerin tehtäviä hoiti vuoteen 1959 saakka opettaja Martti Perälampi. Rahastonhoitajana toimi ensin 9.10.1953 saakka kirjastovirkailija Eero Penttinen. Hänen jälkeensä tehtävään valittiin kamreeri Väinö Aaltonen. Hallitukseen kuuluivat lisäksi Lauri Väisänen, Arvo Sepänmaa, Päivö Oksala, Hilja-Maria Niku, Lassi Utsjoki ja Vuokko Raekallio-Teppo.⁴

Seuran ensimmäisten, 10.1.1954 laadittujen sääntöjen mukaisesti päätösvaltaa seuraa koskevista asioista käyttivät sekä seuran edustajisto että seuran yleinen kokous. Edustajisto kokoontui hallituksen kutsusta kaksi viikkoa ennen sääntömääräisiä kokouksia tai tarvittaessa muinakin aikoina. Hallituksella oli kuitenkin valta asettaa jonkun tilapäisen tehtävän toimittamiseksi ja seuran toiminnan edistämiseksi eri toimikuntia. Tällaisia toimikuntia olivat alkuvuosina esimerkiksi kirjoituskilpailu-, vuosijuhla- sekä teinijuhlatoimikunta, joka ei kuitenkaan toiminut kovin aktiivisesti. Seuralla oli myös edustajia muiden seurojen toimikunnissa. Kaatuneiden omaiset ry:n sankarihautoja käsittelevässä toimikunnassa seura oli edustanut Hilja-Maria Niku. Seuran perustamisen alkuaikoina myös yhteistyö eri sanomalehtien kanssa oli aktiivista, ehkäpä osittain sen ansiosta, että Jyväskylä-Seuralla oli oma edustus Keski-Suomi-lehden perustavassa kokouksessa vuonna 1953. Sääntömääräisiä kokouksia seura piti toimintansa alussa kolme kertaa vuodessa: maaliskuu-, marras- ja joulukuussa. Muita kokouksia pidettiin, lukuun ottamatta kesäaikaa, mahdollisuuksien mukaan kerran kuussa. Uudet jäsenet seuraan hyväksyi hallitus. Sääntöjen mukaisesti seuran jäseniksi hyväksyttiin sekä yksityiset henkilöt että oikeuskelpoiset yhteisöt, jotka kannattivat seuran tarkoitusta. Seuran toiminta määriteltiin puolueettomaksi. Säännöissä mainitaan, että seura pysyttelee täysin kaikkien poliittisten pyrkimysten ja suuntautumien ulkopuolella. Yhdistysrekisteriin seura merkittiin 12.3.1954.⁵

Seura toimi vuonna 1953 laadittujen sääntöjen mukaisesti aina 1970-luvun loppuun saakka, vaikka sääntöjen uudistamisesta oli aloitettu keskustella jo 3.3.1972 pidetyssä kokouksessa. Vuonna 1975 seuran hallitus nimesi sääntöuudistustoimikunnan, johon kuuluivat Veikko Hyytiäinen ja FM Erkki Fredrikson. Heidän tehtäväkseen annettiin seuran sääntöjen, etenkin edustajistojärjestelmän, uudistaminen. Sääntöuudistustoimikunnan ehdotuksen mukaisesti 31.3.1976 pidetyssä vuosikokouksessa yhdistyksen säännöt päätettiin muuttaa Suomen Kotiseutuliiton mallisääntöjen mukaisiksi. Prosessi eteni kuitenkin hitaasti – ehdotus maistraattiin jätettiin 4.11.1976, mutta oikeusministeristö vahvisti sääntömuutoksen vasta 26.4.1979, jolloin seuralle hyväksyttiin Kotiseutuliiton laatimien mallisääntöjen mukaiset säännöt. Suomen Kotiseutuliittoon seura liittyi vuonna 1976.

Verrattaessa uusia sääntöjä 10.1.1954 allekirjoitettuihin sääntöihin voidaan kuitenkin todeta, että mistään suurista, toimintaan oleellisesti vaikuttaneista muutok-

sista ei ollut kysymys. Toiminta ja tehtävät pysyivät samoina. Niitä on ainoastaan tarkennettu aikaa ja kotiseututyön tavoitteita vastaaviksi.⁶ Uudistetussa organisaatiossa oleellisin muutos koskee 24-jäsenistä edustajistoa, joka lakkautettiin. Sääntöuudistuksen jälkeen seuran toiminnan suunnittelusta ja johtamisesta huolehtii vuosikokouksessa valittu johtokunta, johon kuuluvat vuodeksi kerrallaan valittu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kahdeksan (8) kahdeksi vuodeksi kerrallaan valittua muuta jäsentä. Yhtäjaksoisesti hallituksessa voi toimia enintään kuusi vuotta. Sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt seuran vuosikokous valitsee aina vuodeksi kerrallaan. Sihteerin ja rahastonhoitajan tehtäviä on jo useamman vuoden ajan hoitanut sama henkilö. Säännöissä määritellään lisäksi, että seuran vuosikokous on järjestettävä keväällä ennen maaliskuun loppua. Johtokunta kokoontuu tarvittaessa. Viime vuosina johtokunta on kokoontunut kerran kuussa ennen yleisölle pidettäviä esitelmätilaisuuksia. Seuran jäseneksi pääsee edelleen jokainen seuran tarkoitusperät ja säännöt hyväksyvä henkilö, jonka seuran johtokunta hyväksyy.⁷

SEURAN OHJELMAJULISTUS

”Seuran tarkoituksena on toimia kuntalaisten vapaana yhteenliittymänä Jyväskylän kaupungin henkisen ja aineellisen kehityksen edistämiseksi ja harrastuksen herättämiseksi kaupungin asukkaissa Jyväskylää kohtaan kotikaupunkina, maakuntansa sivistyskeskuksena ja maamme taloudellisen elämän yhtenä tärkeänä tukikohtana.”

(Jyväskylä-Seuran säännöt 2 § 10.1.1954)

Sotien jälkeen epävarmoissa oloissa syntyi tarve korostaa sekä suomalaista että paikallista identiteettiä. Paikallisuutta korostamaan luotiin kotiseutuseuroja, joiden toiminta lähti liikkeelle kaikkialla samoin periaattein: paikallisen perinteen säilyttämisestä, perinteen keräämisestä sekä kotiseudun luonnon suojelemisesta.⁸ Näin myös Jyväskylässä. Ensimmäisen seuran sääntöihin pohjautuvan ohjelmajulistuksen ja toiminnan suuntaviivat esitti apulaisprofessori Päivö Oksala 9 päivänä syyskuuta 1953 pidetyssä kokouksessa.⁹ Kokouksessa pitämässä puheessaan Oksala esitti huolensa paikallisten traditioiden katoamisesta ja painotti niiden tallentamisen tärkeyttä. Kaupungissa tapahtuvia nopeita muutoksia hän piti osasyllisinä perinteen katoamiseen. 1950-luku olikin vuosikymmen, jolloin Jyväskylässä alkoi tapahtua monella eri taholla. Voidaan oikeutetusti puhua niin kutsutusta suuresta muutoksesta. Muutos näkyi konkreettisesti kaupunkikuvassa, mutta myös Jyväskylän talousrakenteessa. Lisääntynyt teollisuus, ennen kaikkea sodan aikana voimakkaasti kasvanut aseteollisuus toi kaupunkiin muualta työvoimaa. Myös siirtolaiset ja alueliitokset kasvattivat kaupungin väestöä sotavuosina liki kolminkertaiseksi. Uudet asukkaat tarvitsivat kodin. Jyväskylässä 1950-luvulla rajuin muutos tapahtui keskikaupungin vanhalla ruutukaava-alueella.

Vanha puutalokaupunki muuttui nopeasti kiviseksi kerrostalokaupungiksi. Muutokselle oli vielä ominaista, että kehitys ei alkanut jostain kulumasta systemaattisesti, vaan vanhoja taloja purettiin sieltä täältä. Kaupunkikuva tuli hajanaiseksi, eikä sitä voinut olla huomaamatta. Muutoksessa joutuivat lisäksi vastakkain uudet ja vanhat arvot. Muualta tulleita ihmisiä, joiden joukossa oli varsin usein kaupungin uusia virkamiehiä, ei välttämättä kiinnostanut kaupungin vanhan perinteen ja kulttuuriympäristön vaaliminen. Jyväskylän alkuperäisväestö, joka pyrki suojelemaan omaansa, alkoi muodostaa vähemmistön kaupungin asukkaista.¹⁰ Jyväskylä-Seurassa on mitä ilmeisemmin tiedostettu nämä uhkatekijät. Kulttuuriympäristön suojelemisella seura ei ole kuitenkaan halunnut jarruttaa kaupungin kehitystä. Oksala korosti puheessaan, että tallettavan ja suojaavan toiminnan rinnalla seuran on ohjattava kaupungin kehitystä siten, että ”*uusi elimellisesti kasvaisi vanhan pohjalta*”. Toiminnan käynnistämiseksi seuran tuli Oksalan mukaan hakea esimerkkiä Helsingin ja Tampereen vastaavista kotiseutuaatteen mukaisesti toimivista seuroista. Tampere-Seuran historiikin ja sääntöjen sekä Helsinki-Seuran sääntöjen tarkastelu osoittaa, että näin on myös tapahtunut.¹¹

Ohjelmajulistuksessa Jyväskylä-Seuran toiminta määriteltiin kotiseuturakkauteen perustuvaksi pyyteettömäksi harrastukseksi ja työskentelyksi Jyväskylän hyväksi. Vielä 1950-luvulla sodan jälkeisessä Suomessa kotiseuturakkautta korostettiin eri tavalla. Kotiseutu oli keskeinen arvoyhteisö, joka oli ihmisille koko elinajan yksi ja sama. Tuon ajan yleistä ajattelua kuvastavat hyvin Valtiontalolla 29.11.1953 pidetyssä Jyväskylä-illassa alkupuheenvuoron pitäneen V. A. Niinisen sanat:

*”Kotiseutu on se, missä miljöössä olemme aloittaneet maallisen elämämme ja sen vaikutukset menevät niin syväälle, että ne antavat meihin leimansa läpi elämämme. Isänmaan ja kotiseudun rakkaus on koko inhimillisen kasvatuksen perusta, mutta nykyisellä kiireen aikakaudella ei ihmisellä ole aikaa pysähtyä ajattelemaan, mikä on kotiseudulle kaikkein oleellisinta. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että uusi, nouseva polvi opetettaisiin tuntemaan menneiden polvien työ ja sen arvo. Jyväskylä-Seuran tarkoituspohja on esi-isien työn huomioiminen ja siihen liittyvien muistojen säilyttäminen.”*¹²

Yhä globaalistuvassa maailmassa V. A. Niinisen sanat ovat menettäneet osan merkityksestään. Aatteen palo on sammunut eikä Jyväskylä-Seuran toiminnassa ole enää viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana korostettu kotiseuturakkautta tai -aatetta. Kotiseutuliiton tavoitteet on kuitenkin tiedostettu ja seura on niihin tukien pyrkinyt toimimaan Jyväskylän parhaaksi. Toisaalta myös kotiseutu käsitteenä on muuttunut. Kotiseutu ei ole enää välttämättä sama paikka koko elämän ajan. Nykyään ihmisen elinkaaren aikana kotiseutuja voi olla useampi. On kotiseutu, josta on lähtöisin, jonne on asettunut asumaan tai mökkikotiseutu. Kotiseutu voi olla myös Euroopassa tai muualla maailmassa. Jo tämä on luonut kotiseutuseuroille paineita toiminnan muuttamiseksi aikaa vastaavaksi.¹³

Alkuperäisessä ohjelmajulistuksessa sekä uudistetuissa säännöissä, jotka on päivätty 26.4.1979, seuran toiminta on määritelty seuraavan viiden kohdan avulla.

1. Seuran ensimmäiseksi toimintamuodoksi on nimetty *kaupungin yleisen kehityksen edistäminen, mutta myös sen historiallisten muistojen vaaliminen*. Kaupungin kehityksen edistämiseen seura osallistuu tarkkailemalla ja tuomalla esille kaupungille edullisia niin sivistyksellisiä kuin taloudellisia kehitysmahdollisuuksia, sekä tukemalla niiden toteuttamiseen tarvittavia toimenpiteitä. Historiallisia muistoja seura vaalii pystyttämällä muistomerkkejä ja -tauluja, toimittamalla historiallisia julkaisuja sekä järjestämällä muistojuhlia. Alkuvuosina tähän kuului lisäksi muistitiedollisen perinteen tallentaminen.
2. Toisena tehtävänään ympäristönsuojeluun ja -huoltoon liittyen seura pyrkii innostamaan jäseniään ja muita paikkakuntalaisia *kaupungin ulkonäön jatkuvaan kohentamiseen ja kaunistamiseen*. Tässä tehtävässä seuran ohjenuorana ovat olleet Päivö Oksalan sanat: ”*luonnon meille lahjottamaa kauneutta on pyrittävä säilyttämään niin paljon kuin mahdollista*”.
3. *Kotiseutuharrastuksen edistäminen* on seuran kolmas tehtävä. Alkuvuosina tähän toimintaan sisällytettiin kohdassa yksi esille tulleen muistitiedollisen perinteen tallentamisen lisäksi koululaisten suorittama kotiseutuvalokuvaus.
4. Neljäntenä tehtävänään seura pyrkii *kaupungin tunnetuksi tekemiseen* niin paikkakuntalaisten omassa keskuudessa kuin ulkopuolisillekin. Tähän toimintaan sisältyvät kotiseuturetket sekä matkailua edistävien julkaisujen, esitteiden ja filmien tukeminen ja tekeminen.¹⁴
5. Viidentenä tehtävänään seura haluaa omalta osaltaan osallistua *kaupungin sivistys- ja taideharrastusten tukemiseen* yhteistyössä eri taidelaitosten ja yhdistysten sekä koulujen kanssa. Tällä toiminnalla tarkoitettiin alkuaikoina lähinnä kirjoituskilpailuja. Myöhemmin toiminta on laajentunut koskemaan veistoksia ja seuran jakamaa Jyväskylän-palkintoa.

TOIMINTA AKTIIVIKAUSITTAIN

Ajanjaksollisesti seuran toiminta voidaan jakaa neljään kauteen. Seuran ensimmäisenä toimintakautena, 1953–1961, seura toimi lähinnä kolmella alueella: oli aloitteentekijänä kulttuuriympäristön suojelemisessa ja hoitamisessa, järjesti koululaisille ja myöhemmin myös muille jyväskyläläisille kirjoituskilpailuja, sekä keräsi haastatellen paikallista muistitietoa. Niiden lisäksi seura järjesti juhlavia Jyväskylä-iltoja ja vuosijuhlia. 1960-luvulla seuralla ei ollut näkyvää toimintaa lukuun ottamatta yhtä puheenjohtaja Päivö Oksalan ja sihteeri Pentti Laurion järjestämää Läänitysillan juhlaa Ravintola Jyväshovissa, sekä heidän allekirjoittamaansa kirjelmää, joka koski valmisteilla olevaa asemakaavaa.¹⁵ Hiljai-

sen kauden aikana seuraa ei ollut kuitenkaan unohdettu. Keski-Suomen iltalehdessä oli 1960-luvun loppupuolella käyty keskustelu: Tarvitaanko Jyväskylä-Seuraa ja mikä olisi sen keskeinen tehtävä? Artikkelia varten oli haastateltu viittä henkilöä, joista kolme kannatti seuraa, yksi ei ottanut kantaa ja yksi vastusti seuran toiminnan uudelleen herättämisestä. Puolustuspuheenvuorossaan ekonomi Erkki Tawast oli ollut sitä mieltä, että *”Jyväskylä-Seuraa tarvitaan. Sen tehtävänä olisi lähinnä tehdä tiettäväksi niin Suomessa kuin ulkomaillakin, että Jyväskylä on nimenomaan Jyväskylä eikä mikään helsinkiläisten väheksymä takamaa.”*¹⁶

Seuran toisen kauden, 1971–1985, aloitti yliopiston puistokiista. Itse asiassa seura oli pakotettu järjestäytymään uudelleen sen jälkeen, kun Päivö Oksala oli Jyväskylä-Seuran nimissä julkaissut omatoimisesti laatimansa kirjoituksen Arto Sipisen laatimaa yliopiston kampussuunnitelmaa vastaan.¹⁷ Päivö Oksalan kuoleman jälkeen, Veikko Hyytiäisen puheenjohtajuuskautena, seura keskittyi ympäristön- ja vanhojen rakennusten suojeluun sekä yleiskaavasunnitelmaan.¹⁸ Niiden lisäksi seura toteutti ensimmäisen patsashankkeensa ja piti joitakin esitelmää. 1970-luvun loppupuolella toiminta oli kuitenkin verkkaista, koska seura odotti sääntömuutosehdotuksen hyväksymistä. Vielä sääntömuutosten jälkeen toiminta oli pysähdyksissä vuoteen 1983 saakka. Tällöin seuran puheenjohtaja Osmo Rinta-Tassi oli lähestynyt hallituksen jäseniä kirjeellä, jossa hän toteaa, että *”Jyväskylä-Seuraa ollaan herättämässä henkiin usean uneliaan vuoden jälkeen.”* Tämän jälkeen tapahtuikin pientä aktivoitumista, puheenjohtajaksi valittiin Kosti Ranta ja seura kokoontui vuonna 1983 kuusi kertaa. Pöytäkirjojen mukaan tuolloin on lähinnä mietitty seuran toimintatapoja ja päädytty siihen, että seuran keskeinen merkitys on toimia lausunnon antajana: *”vaikka rahaa ei ole niin sanaa on.”* Lisäksi vuosina 1983–1985 oli käyty keskusteluja Mirja Knuutilan aloitteesta mm. iltatorin järjestämisestä ja torielämän aktivoimisesta sekä Antti Tuomi-Nikulan ehdottamasta seuran joululehdestä. Nämä eivät kuitenkaan toteutuneet; joululehteen seuralla ei ollut rahaa ja iltatorin ehti toteuttaa joku toinen taho. Omasta puheenjohtajuusajastaan Kosti Ranta toteaa häneltä saamassani kirjeessä 8.7.2002, että *”Minun ainoaksi aikaansaannokseksi jäi Erkki Fredriksonin hankkiminen seuran puheenjohtajaksi minun jälkeeni. Ja häneltä sitten on syntynyt tuloksia paljon.”*¹⁹

Seuran kolmas aktiivinen kausi, vuosina 1986–1995, ajoittuikin Erkki Fredriksonin puheenjohtajuuskauteen. Tällöin seura alkoi järjestää kerran kuussa yleisölle kotiseutuaiheisia esitelmätilaisuuksia. Tällöin käynnistyi myös seuran julkaisutoiminta ja seura sai aikaan yhdelle Jyväskylän keskeisimmistä paikoista, torille, Torikuningas-patsaan. Lisäksi vuonna 1987 seura alkoi jakaa Jyväskylä-palkintoa, lahjoitti kaupunginjohtajalle käädyt ja teki omaa toimintaansa näkyvämmäksi muun muassa oman merkin ja esitelmistä kertovan julisteen kautta. Jyväskylä-Seuran merkin, joka vilahtaa tämänkin kirjan sivuilla, ovat suunnitelleet Jussi Jäppinen ja Erkki Fredrikson. Merkki muodostuu vanhasta, vuonna 1837 hyväksytystä Jyväskylän vaakunasta, josta merkkiin on otettu perämela ja

Merkurius-sauva, jotka ovat ristikkäin merkin keskellä. Niitä ympäröi laakerinlehväsepele, joka taas viittaa Jyväskylään koulukaupunkina.

Seuran neljäs, Jaakko Lovénin puheenjohtajuuskausi vuodesta 1996 alkaen, on toiminnallaan vahvistanut ja monipuolistanut Jyväskylä-Seuran toimintaa. Kautteen on sisältynyt perinteeksi muodostuneiden esitelmien pitämistä, julkaisutoimintaa sekä veistoshankkeita. Uutena toimintaan ovat tulleet kotiseuturetket. Uudelleen herätettynä toiminnanmuotona on nähtävä aloitteiden ja kirjelmien teko eri päättäviin elimiin.²⁰

TOIMINTAAN VAIKUTTANEITA TEKIJÖITÄ

Ohjelmajulistuksen lopussa on toive:

”Yhdistäköön Jyväskylä-Seura näissä merkeissä mahdollisimman monet kaupunkilaiset puoluetunnuksista riippumatta toimintaan Jyväskylän menneisyyden vaalimiseksi, mutta ennen kaikkea sen nykyisen sopusuhtaisen kehityksen edistämiseksi ja onnellisen tulevaisuuden perustuksen lujittamiseksi. Tällainen rakentava työ on koitava sekä kaupunkimme että myöskin Keski-Suomen maakunnan ja koko isänmaamme onneksi ja menestykseksi.”

Kotiseututyötä ei voi tehdä yksin. Vuosien aikana seuran toiminnan kannalta tärkeimpinä yhteistyökumppanina on ollut Jyväskylän kaupunki ja sen alaisuudessa toimiva kulttuurilautakunta. Myös Keski-Suomen museo, jonka kaupunki otti haltuunsa vuonna 1981, on ollut monella tavoin yksi seuran läheisimmistä yhteistyökumppaneista. Samoin Jyväskylän yliopiston eri laitosten kanssa on ollut vuosien aikana yhteistyötä joko yhteisten esitelmien tai yliopiston toiminnan esittelyn muodossa. Yksityissektorilla on viimeisten vuosien aikana pyritty lisäämään yhteistoimintaa asukasyhdistysten kanssa. Lisäksi yksityisistä, Jyväskylä-Seuran rinnalla sekä yhteistyössä seuran kanssa toimineista seuroista kannattanee mainita vuosina 1974–1997 toiminnassa ollut Vanha Jyväskylä piiri, joka toimintansa aikana tarkasteli lähinnä Jyväskylän historiaa ja siihen vaikuttaneita henkilöitä.²¹ Eräänä yhteistyökumppanina, varsinkin seuran alkuaikoina, mutta myöhempinäkin aikoina, on mainittava paikallinen lehdistö. Jokaisessa 1950-luvun toimintakertomuksessa on erikseen osoitettu kiitos paikalliselle lehdistölle, joka on sivuillaan tuonut esille seuran toimintaa.

Yksi keskeisimmistä toimintaan vaikuttaneista tekijöistä, niin Jyväskylä-Seuran, kuin muidenkin vapaaehtoista kansalaistoimintaa harjoittavien seurojen taholla, on toiminnan rahoittaminen. Seura on pääasiallisesti rahoittanut toimintaansa alusta alkaen jäsenmaksuista saatujen tulojen ja kaupungin sille myöntämän tuen avulla. Kuitenkin seuran vuosi- ja ainaisjäsenjärjestelmän takia jäsenmaksuista kertyvät tulot jäävät pieniksi. Ainaisjäsenmaksun maksaneita on enemmän kuin uusia vuosijäseniä. Jäsenmäärältään Jyväskylä-Seura ei ole koskaan ollut suuri. Seuran perustamistilaisuudessa 17.5.1953 jäseneksi liittyi 53 henkilöä, vuonna

1974 jäseniä oli noin 90, kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 1986, jäsenmäärä oli 68. Toiminnan vilkastuttua jäsenmäärä alkoi kasvaa. Vuonna 1992 jäseniä oli jo 90. Tämän jälkeen jäsenmäärä näyttää asettuneen 70:n ja 80:n välille. Vuonna 2002 seuran jäseniä on 70. Seuran perustavassa kokouksessa heitetty arvio 5000 jäsenen seurasta ei siten ole vielä toteutunut. Pyrkimys jäsenmäärän kasvattamiseen onkin ollut seuran tavoitteena koko seuran historian aikana. Alkuvuosina uusia jäseniä pyrittiin hankkimaan juhlatilaisuuksien yhteydessä, myöhemmin yleisöä on pyritty houkuttelemaan tilaisuuksiin mielenkiintoisten esitelmien ja valtakunnallisestikin merkittävien esitelmätoimijoiden avulla. Esitelmien alussa yleisölle on jopa tarjottu ”kello viiden teenä” venäläistä, intialaista, englantilaista, japanilaista, burmalaista ja turkkilaista teetä alueiden teepereinteestä kertovien luentojen ohella, sekä joulun alla glögiä ja suklaakonvehteja. Myös kotiseuturetkien avulla on pyritty herättämään kaupunkilaisten mielenkiintoa kotiseututyötä kohtaan. Tilanne ei ole kuitenkaan toivoton. Seuran sihteerin ja rahastonhoitajan Marja Niemisen mukaan seura on pystynyt kaupungin tuen ja jäsenmaksuista kertyvien tulojen avulla suhteellisen hyvin rahoittamaan esitelmätoimintaansa. Lisäksi ensin SYP sekä Merita-pankki vuodesta 1996 alkaen ovat tukeneet seuraa rahoittamalla esitelmistä kertovan julisteen painatus- ja ilmoituskuluja. Vuosien aikana myös muut pankit KOP, OP, SP ja PYP, ovat tukeneet seuraa. Suurempien hankintojen, kuten kaupunginjohtajan käätyjen, kirjallisten julkaisujen sekä veistosten saamiseksi kaupunkiin, on lähinnä seuran puheenjohtaja joutunut ”lakki kourassa kerjäämään” lisärahoitusta yksityisiltä yrityksiltä, pankeilta ja muilta seuroilta. Näistä kertyvillä ylijäämillä on voitu pyörittää taas esitelmätilaisuuksia tai muuta toimintaa. Joihinkin kirja- ja veistoshankkeisiin on saatu lisäksi rahaa valtiolta. Lisäksi Keski-Suomen Kulttuurirahasto on tukenut vuonna 2001 seuran uusimman, Kain Tapperin veistoshankkeen toteutumista. Joitakin tuloja seura saa myös kirjamyynnistä sekä vuonna 1987 ostetuista Atena Kustannuksen osakkeista.²²

Jyväskylän-Seura on alun perin perustettu ajamaan asioita, joita muut tahot eivät ole hoitaneet. Vuosien aikana moni seuran aloittamista toimintamuodoista on kuitenkin lakiasetusten kautta muuttunut julkiseksi toiminnaksi. Keski-Suomen museo, Keski-Suomen Maakuntaliitto sekä Jyväskylän yliopistosta lähinnä historian ja etnologian laitos, Keski-Suomen Muistiarkisto sekä taiteen- ja kulttuurintutkimuksen laitos hoitavat ”viran puolesta”, omien tehtäviensä ohella samoja asioita kuin seura alun perin. Lisäksi kaupungin virallinen organisaatio huolehtii omalta osaltaan esimerkiksi ympäristönsuojelukysymyksistä. Yhtenä seuran toimintaa muuttaneena tekijänä Jaakko Lovén näkee myös asukasyhdistystoiminnan. Asukasyhdistystoiminta heräsi yhden asian liikkeenä uuteen kukoistukseen 1990-luvulla. Tällöin asukasyhdistyksiä kehoitettiin toimimaan alueensa epäkohtien poistamiseksi. Julkinen taho edesauttoi tätä toimintaa vielä vuonna 2000, jolloin tuli voimaan uusi maankäyttö- ja rakennuslaki, joka vaatii asiakkaiden kuulemista. Tätä kautta vuorovaikutus asukasyhdistysten ja viranomaisien välillä on lähentynyt ja lisääntynyt. Aukkoja kysytään jo mielipiteitä oman asuinalueen vihersuunnittelusta, ulkoilureiteistä ja leikkipaikoista.

Jyväskylä on lisäksi pieni kaupunki, mikä seuratoiminnan kannalta näkyy siinä, että joka tilaisuuteen ei riitä kuuntelijoita. Tämä on tullut esille seuran järjestämissä yleisötilaisuuksissa, jotka toisinaan ovat vetäneet luentosalit ääriään myöten täyteen, toisinaan paikalla on ollut muutama kuuntelija. Osin tämä johtuu päällekkäisistä tapahtumista. Kun Alakaupungin, Ydinkeskustan ja Yläkaupungin asukasyhdistykset järjestivät muutama vuosi sitten kaupunginvaltuutetuille yleisötilaisuuden keskikaupungin kehittämistä, oli aivan samaan aikaan Jyväskylä-Seuran järjestämä luento Lutakon alueesta. Toisaalta tilanne kuvastaa väestön passiivisuutta kotiseutu- ja järjestötoimintaan. Vaatiihan seuratoiminta jäseniltä uhrautuvuutta ja sitkeyttä. Jyväskylä-Seurakin on pyörinyt pitkälle puheenjohtajan ja sihteerin aktiivisuuden varassa. Johtokunnan jäsenten moninaiset edustus tehtävät ja työkiireet ovat heijastuneet seuran toimintaan. Seuran historiassa tämä näkyy esimerkiksi vuosina 1961–1971, jolloin seuralla ei ollut toimintaa. Seuran puheenjohtajana toimi tuolloin Päivö Oksala, joka asui osan ajastaan Helsingissä. Kuitenkin hän toimi samalla Jyväskylään perustetun historiatoimikunnan jäsenenä vuosina 1958–1972 sekä kesällä 1972 perustetun Jyväskylän ympäristönsuojelutoimikunnan puheenjohtajana. Oksalan lisäksi historia-toimikunnan jäsenenä oli Sirkka Valjakka, joka oli Jyväskylä-Seuran hallituksen jäsen, mutta myös Keski-Suomen museonjohtaja ja Keski-Suomen Museoyhdistyksen sihteeri.²³

Kuten edellä käy ilmi, Jyväskylä-Seuran toimintaan on näiden 50 vuoden ajan sisältynyt nousuja ja laskuja. Kun toiminta on käynnistynyt uudestaan, se on kuitenkin ollut uskollinen alkuperäiselle, vuonna 1953 laaditulle ohjelmajulistukselle. Seuran toiminta on painottunut kolmelle osa-alueelle: paikallisen kulttuurin vaalimiseen, kotiseututuntemuksen edistämiseen sekä taiteen ja kulttuurin tukemiseen, joista lähemmin jatkossa.

LUOVUTUSKIRJA

Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta on pöytäkirjassa luovuttanut tiedekunnan juhlamitalin nro 47

Jyväskylän Seura ry:lle

Mitalin säilytysnäkymän numeroinen mitali voidaan antaa:

Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan toimintaan ja kehittämiseen huonollavalla tavalla vaikuttaneille henkilöille sekä erityisesti ryssä järjestäjille ja yhteistyölle.

Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan tarkoituksen toteuttamiseksi ja yhteistä liikunnallista ja terveyttä edistävää toimintaa suorittaneille henkilöille sekä erityisesti ryssä järjestäjille ja yhteistyölle.

Mitali on perustettu 1982 ennollaisesta liikunnopeusajakoulutuksen yhteydessä 100-vuotta. Mitalin on suunnitellut taitegraafikko Matti Laubi.

Mitalin saajista pidetään juoksevasti numerotua luetteloa.

Jyväskylässä 15. maaliskuuta 2001

Dekani

Pauli Vuolle

Hallintopäällikkö

Ruope Nieminen

Paikallisen kulttuurin hyväksi tekemästään työstä seura sai vuonna 2001 tunnustuksen. Tällöin Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta myönsi seuralle tiedekunnan juhlamitalin Paavo Nurmen patsaan aikaansaamisesta takaisin Jyväskylään. Kuvat Jorma Häkkinen.

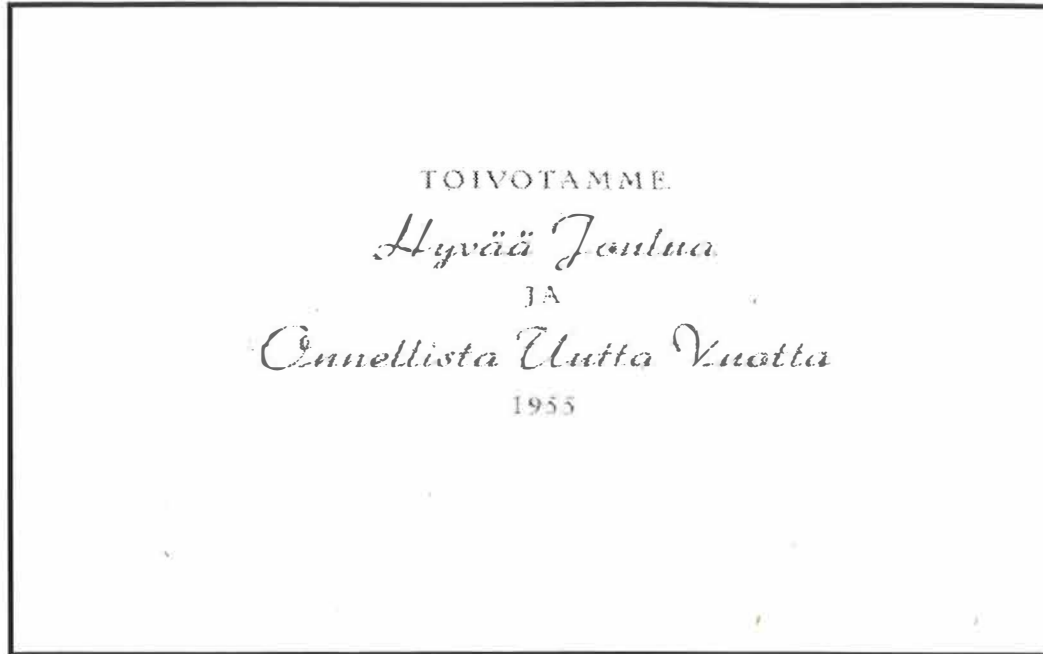

3. PAIKALLISEN KULTTUURIN VAALIMINEN

MUISTITIEDON KERUU

"Lutakon niemi oli siihen saakka, kun Vaneritehdasta alettiin rakentaa, arvontonta vesijättömaata. Mainittavimpia paikkoja siellä ei ollut muuta kuin se Karhusen talo ja Ramonin kenttä, jossa palokunta vietti vuosijuhliaan. Lutakko oli kaiken roskan ja jätetavaran kaatopaikka. Samoihin aikoihin, kun Vaneritehdastakin alettiin rakentaa, alkoi muuallakin kaupungissa rakennustoiminta vilkastua. Rakennusperustuksista tullut maa ajettiin Lutakkoon. Sillä tavalla alkoi Lutakko nousta järven pinnan yläpuolelle. Tämä tapahtui Jyväsjärven kustannuksella. Alkuaikoina, kun polttoaineen kulutus oli Vaneritehtaalla vähäistä, riitti jätevaneria valtavat määrät täytteeksi. Sitä mukaa, kun maa alkoi nousta, ilmestyi pikku puutavaraliikkeitä, jotka myivät polttopuita ja rakennustarvikkeita. Oli siellä vähän aikaa pikku myllykin. Ei siinä ollut kuin yksi kivipari. Pienestä se Lutakon niemi on kasvanut valtavaksi teollisuus- ja liikealueeksi. Vaneritehdas on laajentunut ja monipuolistunut. Nykyisin on jo suuri määrä ihmisiä, jotka saavat toimeentulonsa Lutakon alueella.--" Eemil Puttonen 29.11.1953.

Paikallista kulttuuria voidaan vaalia monella eri tavalla. Jyväskylä-Seura määritteli toimintansa alkuaikoina yhtenä tärkeimpänä tehtävänä vanhan muistitiedon tallentamisen. Tätä varten seura järjesti juhlien yhteydessä vanhojen jyväskyläläisten haastatteluja. Haastatteluja tehtiin kolme kertaa. Ensimmäiset haastattelut suoritti Lauri Väisänen Valtiontalolla pidetyssä juhlassa 29.11.1953, jolloin hän oli haastatellut neiti Alice Girseniä vähävaraisten huollon järjestämisestä Jyväskylässä, kirjapainonjohtaja Jalmari Manteretta Keski-Suomi-lehdestä sekä Schaumanin vaneritehtaan sorvaria Eemil Puttosta Lutakon alueesta. Vuoden päästä haastatteluja jatkettiin Jyväskylä-illassa Jyväshovissa 23.10.1954. Tällöin Lassi Utsjoki oli haastatellut jälleen neiti Alice Girseniä, johtaja Jalmari Manteretta, neiti Karin Buuria sekä konsuli Eero Fredriksonia. Osasta näistä haastatteluilta on tallella käsinkirjoitettu versio seuran arkistossa. Pöytäkirjojen mukaan kolmas haastattelutilaisuus oli järjestetty Jyväshovissa 28.2.1960 "Läänitysillan" juhlassa. Tästä ei ole kuitenkaan aineistoa seuran hallussa.²⁴

VALOKUVA-ADRESSIT

Sekä jyvaskyläläisyyden vaalimiseksi että kaupungin mainostamiseksi ulkopuolisille seura hankki vuonna 1954 valokuvaaja Lauri Laaksovirran valmistamia valokuva-adresseja. Kuvauskohteina adresseissa olivat sankarihaudat, kaupunginkirkko, vesilinna ja kaupungintalo. Ensimmäiset valokuva-adressit ehtivät joulumyyntiin ja niiden valmistaminen oli puheenjohtaja Eero Fredriksonin mielestä tarpeellista, *"koska kaupungissa on runsaasti arvokkaita kohteita, joita voidaan ottaa kuva-adressiin. Joulumyyntiin ehdittiin saamaan sellaisia kuvia, joita jokainen jyvaskyläläinen voi käyttää joulun ja uudenvuoden onnitteluihinsa."* Seura oli vielä vuonna 1962 alkuunpanijana toiminnassa, jossa koululaiset kuvasivat valokuvakerhoissa valokuvaaja Lauri Laaksovirran opastuksella vanhoja, muutoksen alla olevia jyvaskyläläisiä rakennuksia ja piha- ja katunäkymiä keskikaupungilla ja kaupungin reuna-alueilla. Tätä kuvamateriaalia ei ole seuralla.²⁵

KOTISEUTUAIHEISET KIRJOITUSKILPAILUT

Paikallisen kulttuurin vaalimiseksi ja nuorison kotiseututuntemuksen lisäämiseksi seura järjesti 1950-luvulla kolmena vuonna peräkkäin kotiseutuaiheisia kirjoituskilpailuja. Ensimmäiseen kilpakirjoitukseen keväällä 1954 osallistui 1000 kansakoululaista, 750 oppikoululaista ja 200 lukiolaista, jotka kirjoittivat Jyväskylästä ja sen muuttumisesta. Seuraavana vuonna kilpakirjoitukset laajenivat koskemaan kaikkia jyvaskyläläisiä. Aiheeksi valittiin ”Minun Jyväskyläni”, josta kirjapalkinnon poksasi Paavo Paavonpoika Nikula-nimimerkillä kirjoittanut. Keväällä 1956 aiheet käsittelivät Jyväskylän viihtyisyyden kehittämistä, Jyväskylän huveja, juhlia ja vanhoja markkinoita sekä teollisuutta. Parhaana ja 10 000 mk rahapalkinnon voittaneena palkittiin nimimerkillä Vanha setä kirjoittanut kirjapainonjohtaja Jalmari Mantere. Kunniainaininnan sai nimimerkillä ”65/56” kirjoittanut henkilö aineestaan Lastu Jyväskylälle, jossa kirjoittaja on ottanut varsin runollisesti kantaa Jyväskylässä tapahtuviin muutoksiin. Arvostelulautakuntaan kuulunut Lassi Utsjoki oli intoutunut kehumaan ainetta seuraavasti: *”Juttu on hyvänä varoituksena kaiken vanhan ja kauniin repijöille, kirjoittaja käy suoraan asiaan ja pitää otteensa, edeten joustavasti. Suosittelen lämpimästi.”*²⁶ Koska aine on herkästänyt arvostelulautakunnan ja on sisällöltään niin lähellä seuran yhtä perusajatusta – paikallisen kulttuuriympäristön vaalimista – on aineen aika tulla julki 46 vuoden jälkeen. Se johdattelee myös seuraavaan lukuun ja aiheeseen:

Lastu Jyväskylälle

Otsaketta katsellessani väikkyy mielessäni se sunnuntaikuva, jonka olen muodostanut Sinusta tehtyäni ensin pitkän harppauksen taaksepäin menneisiin päiviin – sata vuotta sitten – viisikymmentä vuotta sitten – silloin oli elämä ja olo niin perin toisenlaista – vanhassa ”lehtoreiden kaupungissa” – kunnianarvoisia vanhoja herroja joka-aamuilla promenadeillaan – fröökynät pitseissään – juhlia kesäisin Ramonin kentälle, jonka ratapihan proosallinen rauta sittemmin on repinyt hajalle – juhlia Lounaispuistossa – jossa silloin ei vielä ollut miljoonakioskia eikä betonista WC:tä; laululava ainoastaan, joka oli koristeltu köynnöksin ihmisten iloksi ja korkean tilaisuuden kunniaksi. Siihen aikaan oli kaunis harjusikin vielä loistossaan – ei sellainen vanha, elähtänyt kaljupää kuin nykyään – Vesilinna kukkaistutuksineen – tekniikan ja puutarhurin riemuvoitto toiseen potenssiin korotettuna.

Vanhaan hyvään aikaan Sinä olit vielä onnellisen tietämätön harjun riidasta, jossa radikaali-merkkinen lapio ja Vanha Sydän ovat vastakkain. Salainen unelmani on, että lapio tällä kertaa nojataan poikki ennen aikojaan sen vielä ehtimättä aiheuttaa haavoja Sinun maaperääsi – vaikka sitten työttömyystöiden lykkäytymisen uhalla.”

En puutu sinun väkilukusi muutoksiin – nykyisen näkee viimeksi ilmestyneen Ajast’ajan loppulehdiltä, en musiikki-rientoihisi – ne asiat voi opiskella sanomalehtien yleisönosastoista, en liian kapeisiin katuhihisi – niihin puututaan tarpeeksi usein muutenkin, en arvostele ns. nelostietä, jonka läpikulukupaikaksi on suunniteltu mm. korkeakoulun aluetta – idyllisyyden kannalta – tai miksei yliopistoaatteen mainostamiseksi kauttakulkumatalla olevalle ministerivaliokunnalle.

Kun oikein tarkasti harkitsee, mitäpä väliä, vaikka koko suunnitelma ei kelpaisikaan edes alkeelliseksi opinnäytteeksi Teknillisen Korkeakoulun arkkitehtilinjalla, kuten on sanottu. Radikaaliset muutokset arvoon, tasa-arvoisuus kulkuväylillekin - motto olkoon demokraattisena tunnusviirinämme, vaikka yksityisen tai yksityisten ajatuksissa järjen ja kauneuden kukkaisköynnökset kiemurtelisivatkin voimakkaasti – naurusta! Vielä muutama vuosi sitten, surullisella tai iloisella mielelläni ollessani, kantautuivat jalkani kuolematonta vanhaa patinaa sisältävälle – vaatimat- tomalle Tourujoen riippusillalle, joka kesän vehreiden lehväksien keskellä kuiskaili salattua kieltään, säteili ajatonta kauneuttaan. Nyt se on purettu. Kuollut. Vanha tyven Moirislampi korkeakoulun alueella, botanistien luvattu tyyssija, täytetty ajat sitten soralla ja luultavasti myös melkoisella toralla. Kuollut. Ne olivat Sinun kauneuspilkkujasi – minun mielestäni. Tietenkin ne olivat liikaa ja likaa täynnä – joidenkin mielestä. Nykyisin voi näille paikoille mennä vain ajatuksissaan – edellyttäen tietenkin, että joku viitsii tuhлата aikaansa moiseen turhuuteen.

Tietämättä ja tuntematta vielä Sinun historiasi tulevia aikoja – mitkä kerran saapuvat jokaisen nähtäväksi ja kuultaviksi, iloksi ja suruksi – voin vain kuiskata Sinulle hiljaa: Yritä kestää, Jyväskylä. Vielä lukemattomia kertoja tulee varmasti tapah- tumaan, että ihmiset turhaan tuijottavat silmänsä sokeiksi etsiessään uutta – omien sanojensa mukaan tietenkin kauneutta – mutta turhaan; huomaamatta sinun alkuperäistä vanhaa kauneuttasi, joka ei koskaan häviä.

Näin tulevat vuodet ja uudet ihmiset: He repivät ja raastavat. Sokeasti ja turhaan kuin kalat verkossa – näkemättä eilistä, jolle huomispäivä rakentuu.

"65/56

HUOLI KULTTUURIYMPÄRISTÖSTÄ

Kilpakirjoitukset käsitelivät osaltaan Jyväskylässä tapahtuneita muutoksia ja joistain kirjoituksista käy ilmi selvä huoli ympäristön muuttumisesta. Jyväskylä-Seuran toiminnassa kiinnostus kulttuuriympäristön vaalimiseen tulee esille kahdella tavalla. Ensimmäiseksi, varsinkin alkuaikoina ja 2000-luvulla, seura on lähestynyt kirjelmien ja kansalaisaloittein kaupunginhallitusta ja muita päättäviä tahoja. Toiseksi, seura on yleisöluentojen kautta varsin usein käsitellyt eri näkökulmista Jyväskylän ympäristöä ja sen muuttumista.

Ensimmäisenä kautenaan (1953–1961) seura osallistui Harjun kohtalosta ja siihen liittyneenä tulevan nelostien linjauksesta käytyihin keskusteluihin. 20.4.1954 pidetyssä hallituksen kokouksessa seura päätti pyytää Harjua koskevasta liikennejärjestelystä yhteisen lausunnon seuraavilta asiantuntijoilta: Alvar Aalto, Otto I Meurman ja Antero Pernaja. Asiantuntijoiden vastaus seuralle oli varsin diplomaattinen. He totesivat, että periaate liikenteen jakamisesta kahdelle väylälle molemmin puolin Harjua on ajatukseltaan oikea. Suunnitellun liikenneväylän yksityiskohdat kaipasivat kuitenkin heidän mielestään arkkitehtonisia lisätutkimuksia. Eero Fredrikson ja Martti Perälampi olivat lisäksi osoittaneet kirjelmän

kaupunginhallitukselle, jossa olivat todenneet, että ”*Jyväskylä-Seuran hallituksen kokouksessa 20.4.54 todettiin ilomielin, että kaupungin johto on ryhtynyt harkitsemaan uusia mahdollisuuksia katusuuntien vetämiseksi siten, että Jyväsharjun alkuperäinen luonnonkauneus mahdollisimman suurella määrällä säilyisi. Jyväskylä-Seurakin tuntee vastuunsa kaupunkilaisten yhdyselimenä tulevien polvien silmissä näin arvokkaan luonnonmuistomerkin kohtalon ollessa kysymyksessä. --.*” Kirjelmässä pyydettiin, että kaupunki julistaisi Jyväsharjun alueen käsittelystä, säilyttämisestä ja liikennejärjestelyistä suunnitelmakilpailun. Seuran esitys oli ollut esillä kaupunginhallituksen kokouksessa 3.5.1954, jossa oli päätetty, että seuran ehdottamaa suunnittelukilpailua ei järjestetä, mutta asemakaava-arkkitehti Väinö Vuorinen oli määrätty toteuttamaan suunnitelmaa, jonka mukaan Harjun eteläpäässä suoritettaisiin vain välttämättömät pyöritykset. Seurassa oltiin erittäin tyytyväisiä tähän päätökseen. 1950-luvulla seura teki lisäksi ehdotuksia kaupunginhallitukselle puistojen kohentamisesta, luonnonvaraisina säilyttämisestä sekä uusien puistoalueiden muodostamisesta. Seuran esille nostamia alueita olivat olleet muun muassa Mattilanniemi sekä Viitaniemessä sijaitseva Tuomiojärven puistoalue. Lisäksi Harjun uusiin tiejärjestelyihin liittyen seura esitti vielä oman ehdotuksensa Rajakadun muodosta Eeronkadun ja Voionmaankadun välisellä osuudella. Kadunnimitoimikuntaan seura otti yhteyttä estääkseen katujen mielivaltaisen uudelleennimeämisen. Seura yritti myös pelastaa Gummeruksenkadun ja silloisen Jyväskylänkadun (nyk. Yliopistonkatu) kulmauksessa sijainneen Minna Canthin kotitalon. Kaupunginhallitus ei ollut seuran kanssa rakennuksen arvosta samaa mieltä, vaikka myönsivät Minna Canthin arvonnimikkien henkilönä. Rakennus purettiin 13.11.1959 ja siirrettiin Kuokkalaan.²⁷

Ympäristöasioiden keskeisyys seuran toiminnassa jatkui sen toisella kaudella. Vuoden 1972 toimintakertomuksessa mainitaan: ”*Jyväskylä-seura on viettänyt muutamia vuosia hiljaiseloa, mutta nyt on tarkoitus aktivoitua. Kaupungissa on saatava aikaan aktio sen kauneusarvojen säilymiseksi. Sen luontoa on suojeltava kaikin tavoin, jotta sen asukkailla olisi ilo asua edes siedettävissä olosuhteissa ja toivottavasti jopa viihtyisässä kotiympäristössä.*” Seuran toinen kausi käynnistyi kymmenen vuoden tauon jälkeen, kun hallitus kokoontui Päivö Oksalan johdolla Keski-Suomen museolla 30.10 ja 31.10.1971 aiheenaan Jyväskylän yliopiston puistokiista. Kokouksen jälkeen puheenjohtaja Päivö Oksala ja varapuheenjohtaja Lauri Väisänen tekivät Jyväskylä-Seuran nimissä vetoituksen yliopiston puistoalueen säilyttämisen puolesta yhdessä Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan kanssa.²⁸ Seuran huoli koski lisäksi yliopiston alueella sijainneen vanhan seminaarirakennuksen, kilistiikan kohtaloa. Päivö Oksala ja Eero Penttinen olivat lähestyneet sen tiimoilta Rakennustaiteen Seuraa kysyen, mitä rakennukselle pitäisi tehdä. Siitä, ottiko Rakennustaiteen seura kantaa asiaan, ei ole mainintaa seuran asiakirjoissa. Yliopiston alueen lisäksi kokouksissa oli keskusteltu Harjun ja Tourujoen alueiden kunnostamisesta ja siivoamisesta sekä kaupungin vanhojen rakennusten suojelusta. Myös uusi nelostie oli herättänyt keskustelua.²⁹ Vanhojen puutalojen säilyttäminen oli keskeistä toimintaa 1970-luvun puolivälissä. Etenkin Jyväskylä-Seuran hallituksen sydäntä lähellä olivat kaupungin vanhat rakennuk-

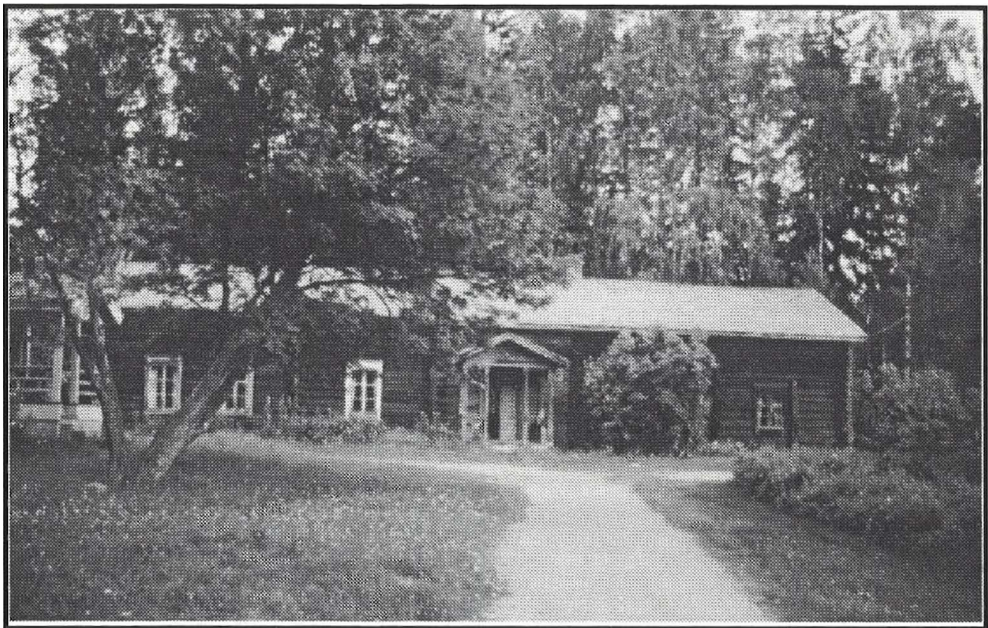

set ja niiden suojele. Seura samanaikaisesti muiden järjestöjen ja yhteisöjen kanssa lähestyi kaupunginhallitusta kirjelmällä, jonka aihe koski Seppälänkaarella, Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan rajalla, Korpelan tilalla sijainnutta Toivo Peuran omistamaa talonpoikaisrakennusta. Seuran ehdotuksena oli, että rakennus siirrettäisiin Kuokkalan Riihimäen tilalle ja otettaisiin kansanmuusiikin harrastajien tai muiden perinnekulttuuria vaalivien yhdistysten käyttöön. Hanke toteutui ja rakennus siirrettiin Survon talon viereen Korpelan kotiseututaloksi.³⁰ 1980-luvulla Jyväskylä-Seura otti Museoviraston pyynnöstä kantaa Jyväskylän Valtiontalon suojeleluun. Kaupunginhallitukselle osoittamassaan kirjeessä seuran sihteeri Ilkka Halinen kirjoittaa: *”Museoviraston esityksestä Jyväskylän Valtiontalon suojelemiseksi Jyväskylä-Seura ilmoittaa, että kyseessä oleva talo on tärkeä osa Jyväskylän rakennushistoriaa ja identiteettiä ja näin ollen seura tukee Museoviraston esitystä Valtiontalon suojelemiseksi valtion omistamien kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelelusta annetun asetuksen nojalla.”*³¹

Kulttuurimaisemaa koskevin kirjelmin ja aloittein seura alkoi lähestyä aktiivisesti kaupunkia jälleen vuonna 2000. Ensimmäisenä ja edelleen jatkuvana projektinaan seura käynnisti Haukanniemen alueen kehittämistä ja suojeleluu koskevan aloitteen. Seuran huolena on, että kaupungin kasvaessa Haukanniemeä, joka on kaupunginvaltuuston juhlapäätöksellä 22.3.1987 varattu kansanpuistoksi, ollaan kaavoittamassa yhtenä uutena täydennysrakentamisalueena. Haukanniemen lisäksi uutena kulttuurimaisemallisena suojeleluukohteena seura ajaa Keljonlahden aluetta. Äijälänsalmen alueen rantamaiseman siistimisestä ja kunnostamisesta seura on tehnyt aloitteen syksyllä 2002. Lisäksi seura on tehnyt ehdotuksen puisten nimikylttien asettamisesta kaupungin puistoihin. Nimikylttien tekemisen seura pyrki suuntaamaan Jyväskylän Nuorisoyhdistyksen Aktiivointipajalle. Tätä seuran ehdotusta käsiteltiin teknisen lautakunnan kokouksessa 19.12.2000, mutta siihen ei puututtu vielä konkreettisesti, vaan viitattiin mahdollisesti tulevaisuudessa kaupungin katu- ja puisto-osaston varustavan kaikki rakennetut puistot nimikyltillä tai -paadella. Tällöin nimikylttien suunnittelussa ja valmistamisessa pyritään ottamaan huomioon seuran toive.³²

Yliopiston puistokiista keväällä 1972 pakotti Päivö Oksalan kutsumaan Jyväskylä-Seuran hallituksen koolle vuosien tauon jälkeen. Kuva teoksesta Pikkukaupungin pihvoja ja puistoja s.50.

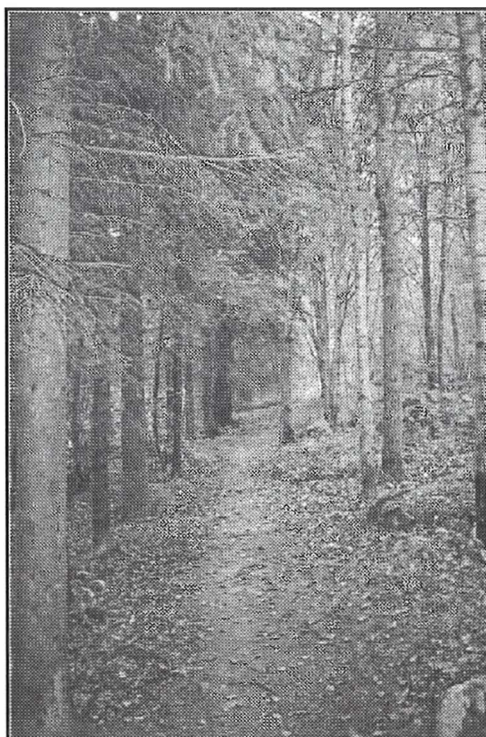

Kaupunki sai vuonna 1976 lahjoituksena Korpelan tilan, vuonna 1863 rakennetun päärakennuksen. Seura oli yhtenä tahona mukana rakennuksen siirrosta ja toiminnasta käydyissä keskusteluissa. Kuva KSM kuva-arkisto.

Lapion varteen seuralaiset tarttuivat kannanottona siitä, että maiseman hoito on epäonnistunut. Seura järjesti 13.5.1975 yhdessä Jyväskylän Puutarhaseuran kanssa Lutakkoon puidenistutuskampanjan. Tilaisuudessa tervetulo puheeseen piti Veikko Hyytiäinen, minkä jälkeen esiintyi Reserviläisjärjestöjen soittokunta. Lopuksi professori Mikko Raatikainen esitelmöi asutun ympäristön viheralueista ja niiden tarpeesta. Puiden istutukseen osallistui myös kaupunginvaltuutettuja. Kuvassa Jussi Jäppinen istutuspuuhissa. Kuva Jussi Jäppisen valokuva-arkisto.

Haukanniemi muodostaa kulttuurimaisemallisen kokonaisuuden, joka hyvin hoidettuna alueena sopisi seuran mielestä virkistys-, retkeily- ja hiljentymisalueeksi. Kuva Arja Kohvakka-Viinanen.

4.KOTISEUTUTUNTEMUKSEN EDISTÄMINEN

”VAIKKA RAHAA EI OLE NIIN SANAA ON”

Esitelmätilaisuuksien järjestäminen on ollut keskeistä toimintaa lähes koko seuran historian ajan. Niiden tavoitteena on ollut sivistää kaupunkilaisia lisäämällä asukkaiden paikalliskulttuurin ja -historian tuntemusta ja edistää siten kotiseutu-viihtymistä. Lähinnä 1970-luvulla seura järjesti myös yleisölle avoimia keskustelutilaisuuksia jonkun ajankohtaisen asian ympärillä.

JYVÄSKYLÄ SEURA

KAUPUNGINKIRJASTON
MINNANSALISSA

ESITELMÄTILAISUUDET SYKSYLLÄ 1992

torstaina 24.9.1992 klo 18.00
maisteri Erkki Fredrikson
UIMAKAMMIOITA JA UIMAJAITOKSIA JYVÄSKÄRVEN RANNALLA

torstaina 29.10.1992 klo 18.00
tutkija Esa Siirinen
URHEILUN ALKUVAIHEITA RAMONIN KENTÄLTÄ KALTEVALLE KENTÄLLE

torstaina 19.11.1992 klo 18.00
opetusneuvos Kaarlo Mäikkölä
RUSETTILUISTELUA JA URHEILUKILPAILUJA HARJUN KENTÄLLÄ

torstaina 17.12.1992 klo 18.00
arkkitehti Matti I. Jaatinen
TALVIURHEILUA TALVUMAEN HYPPIYRISÄ JA HIIHTOLADUILLA

YHDYSPANKKI
meidän pankki

Tällaisilla Jussi Jäppisen suunnittelemissa julisteilla seura alkoi ilmoittaa pitämistään esitelmätilaisuuksista julkisten tilojen ilmoitustauluilla, ikkunoissa sekä eri pisteissä ympäri kaupunkia vuonna 1987. Julisteen kokoa pienennettiin vuonna 1993, samalla se sai hieman erilaisen ulkoasun.

Vuosien aikana esitelmäillat ovat muodostuneet tilaisuuksiksi, joissa seuran hankkima valtakunnallisestikin tunnettu esitelmäsihtori luennoi tietystä aiheesta. Paikalle tullut, useimmiten eläkeläisistä koostunut yleisö, on aiheesta riippuen joko istunut hiljaa paikallaan tai osallistunut aktiivisesti keskusteluun luennoitsijan kanssa, joskus jopa korjaten luennoitsijan puutteellisia tietoja. Viime vuosien aikana esitelmätilaisuuksista on haluttu tehdä vieläkin läheisempiä. Esitelmäsihtorina ei ole enää pelkästään akateemisia alansa huippuja, vaan lähtökohtana on ollut ottaa huomioon seura ja sen alkuperäinen kotiseututyötä tukeva toiminta-ajatus. Tilaisuudet ovat muuttaneet muotoaan ja laajentuneet siten, että esitelmää pidetään myös muualla kuin luentosaleissa. Osallistujat ovat tehneet tutustumiskäyntejä esimerkiksi Jyväskylän yliopiston eri rakennuksiin, uuteen Jyväskylän Maakunta-arkistoon sekä Keski-Suomen museoon. Esitelmätoiminnan monipuolistumisesta kertoo myös seuran syksyllä 2001 kokoama näyttely Karhumäen veljesten ilmavalokuvien avulla 1930-luvun Jyväskylästä. Yleisöä esitelmien aiheet ovat vuosien aikana kiinnostaneet vaihtelevasti. Parhaimmillaan kävijöitä on kaupunginkirjaston Minnansalissa järjestetyissä tilaisuuksissa ollut noin 200, huonoimmillaan yhdeksän. Nostalgia puree, mikä näkyy siinä, että eniten yleisöä ovat kiinnostaneet eri kaupunginosia ja katuja käsitelleet luentosarjat. Tällöin kaupunginkirjaston Minnansali on ollut aivan täysi ja vuoropuhelu luennoitsijan kanssa on ollut voimakkainta. Nuorisoa, lähinnä opiskelijoita, ovat kiinnostaneet ympäristöaiheet sekä joistakin taiteilijoista pidetyt luennot.³³

Esitelmät ovat rakentuneet joko laajemmin tietyn teeman ympärille, jota on käsitelty useammassa tilaisuudessa eri perspektiiveistä tai sitten esitelmät ovat olleet yksittäisiä aiheita. Esitelmien aihealueet voidaan kuitenkin jakaa karkeasti kolmeen ryhmään: Jyväskylän historiaa ja ympäristöä käsitteleviin esitelmiin, jotka muodostavat yhdessä suurimman osan pidetyistä esitelmistä sekä kolmantena pienempänä ryhmänä, Jyväskylän roolia, identiteettiä ja kehittymistä käsitteleviin aiheisiin. Historiapainotteisissa esitelmäsarjoissa on käsitelty Jyväskylän esihistoriaa, mutta myös tiettyjen kulttuurihistoriallisesti merkittävien alueiden muodostumista. Ympäristöä käsittelevissä esitelmissä on käsitelty Jyväskylän ympäristön kehitystä ja muuttumista, niin kaupunkikuvan kuin ympäristön kannalta sekä kulttuurihistoriallisesti tärkeiden rakennusten suojelua ja rakennushistoriaa.³⁴

1950- ja 1970-luvuilla esitelmät koskettivat aiheiltaan lähinnä Jyväskylän historiaa ja ympäristökysymyksiä. Ensimmäiset esitelmät pidettiin juhlien yhteydessä vuonna 1955. Tällöin Jyväskylän Korkeakoulun juhlasalissa pidetyssä vuosijuhlassa 20.3.1955 esitelmöivät professorit Alvar Aalto ja Lauri ”Tahko” Pihkala. Aallon esitelmän aiheena oli Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu, Pihkala esitelmöi aiheesta Liikunta, asutuskeskukset ja luonto.³⁵

Seuran toiminnassa olleen tauon vuoksi seuraava yleisölle järjestetty tilaisuus oli 26.4.1972. Tällöin seura piti Keski-Suomen museolla keskustelutilaisuuden, jossa yleisön kysymyksiin kaupungin yleiskaavasta ja liikennejärjestelyistä olivat vastaamassa insinöörit Risto Varmavuo ja Osmo Rosti. Perinteeksi muodostuneet seuran kokousten jälkeen yleisölle pidettävät esitelmät alkoivat syyskokouksesta

16.11.1973. Tällöin Alvar Aalto-museolla pidetyn kokouksen jälkeen asema-kaava-arkkitehti Antero Vainio kertoi ensin Jyväsjärven rantasuunnitelmista, minkä jälkeen Erkki Fredrikson esitti paikallishistoriallisen tutkielmansa Jyväskylän merkittävimmistä vanhoista rakennuksista. Erityisesti Fredriksonin esitelmä kiinnosti kuulijoita ja herätti paljon kysymyksiä. Myös sanomalehti Keski-suomalainen käsitteli aihetta sivun pituisessa artikkelissaan. Seuraavana vuonna esitelmää pidettiin jo neljä. Keväällä pidetyn vuosikokouksen jälkeen yleisö oli kiinnostuneena seurannut professori Viljo Nissilän esitelmää Jyväskylän lähiseudun nimistöistä. Syyskaudella jyväskyläläisten pyynnöstä professori Aarno Ruusuvoori Rakennustaiteen seurasta kertoi kaupungin ympäristöasioista. Lähinnä nelostien linjauksesta yleisölle oli järjestetty vielä toinen keskustelutilaisuus Aalto-museolla 1.11.1974. Yleisön kysymyksiin olivat vastaamassa diplomi-insinööri Osmo Rosti, yleiskaava-arkkitehti Timo Valtakari sekä suunnittelupäällikkö Risto Varmavuo. Seuran edustajana Päivö Oksala oli ollut ehdottomasti sitä mieltä, että nelostien linjaus ei saa mennä Harjun takaa: ”*Kulkekoon mistä tahansa, mutta Harjua ei saa tuhota*”.³⁶ Päivö Oksalan kuoltua 28.12.1974 esitelmää pidettiin harvakseltaan, jos lainkaan. Useimmiten pidetyt esitelmät liittyivät Jyväskylä-päivän viettoon. 21.3.1975 professori Aulis Blomstedt muisteli lapsuuttaan ja nuoruuttaan Jyväskylässä. Vuoden päästä professori Lauri Pihkala kertoi koulukaupungistaan Jyväskylästä. Vuonna 1977 ei ollut esitelmää ja keväällä 1978 oli yksi Jyväskylä-päivään liittynyt esitelmätilaisuus, jossa maanviljelysneuvos Mauno Pohjonen puhui maasäteilystä. Näihin Jyväskylä-päivään liittyvissä esitelmätilaisuuksissa esiintyi lisäksi joku paikallinen kuoro. Vuosina 1979–1986 seuran toiminta oli hiljaista, joten esitelmää ei pidetty.³⁷

Yleisöesitelmien kannalta ratkaiseva käänne ajoittuu seuran kolmanteen aktiivikauteen. Tällöin yleisöesitelmistä tuli selkeä toimintamuoto ja niitä pidettiin säännöllisesti kahdeksan tai yhdeksän kertaa vuodessa. Esitelmien aiheet käsitelivät eniten Jyväskylän historiaa ja ympäristöä. Niiden lisäksi esitelmiin tuli uutena aiheena Jyväskylän roolia ja identiteettiä sekä Jyväskylän kehittymistä koskettelevia aiheita. Kolmannen kauden esitelmätilaisuudet aloitti korkeatasoinen vieras. Esitelmässään 8.1.1986 suurlähtettiläs Keith F. Nyborg tarkasteli 1950-luvun Jyväskylää ulkomaalaisen silmin. Muutoin Jyväskylän historiaa sivuavissa aiheissa käsiteltiin kulttuurihistoriallisesti merkittävien alueiden muodostumista, kuten keskikaupungin, Tourulan, Taulumäen, Seminaarinrinteen sekä Älylän alueita, joista oli oma luentosarja syksyllä 1988. Lisäksi 1930-luvun Jyväskylää on tarkasteltu milloin pikkupojan silmin kuten professori Kullervo Rainio esitelmässään syksyllä 1986 tai Jyväskylää kokonaisuutena kansatieteilijän silmin kuten apulaisprofessori Veikko Anttila esitelmässään keväällä 1988.

Ympäristöä käsittelevissä aiheissa on ollut keskeisesti esillä kulttuurimaiseman katoaminen ja muuttuminen. Seurassa on pohdittu, mitä asialle voi tehdä ennen kuin on liian myöhäistä? Teemoittain laajemmin ympäristöä on käsitelty syksyllä 1989 sekä vuonna 1994, jolloin koko vuoden teemana oli Päijänne. Kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuksista, kuten Casa Laurénin rakennus- ja asu-mishistoriasta, Jyväskylän Pappilan elämästä sekä Kunnallistalon vaiheista, oli

esitelmäsarjat vuonna 1995. Lisäksi Jyväskylän ympäristöstä, sen puisto- ja viheralueista sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuksista oli lukuisia yksittäisiä esitelmiä kaudella 1986–1995.

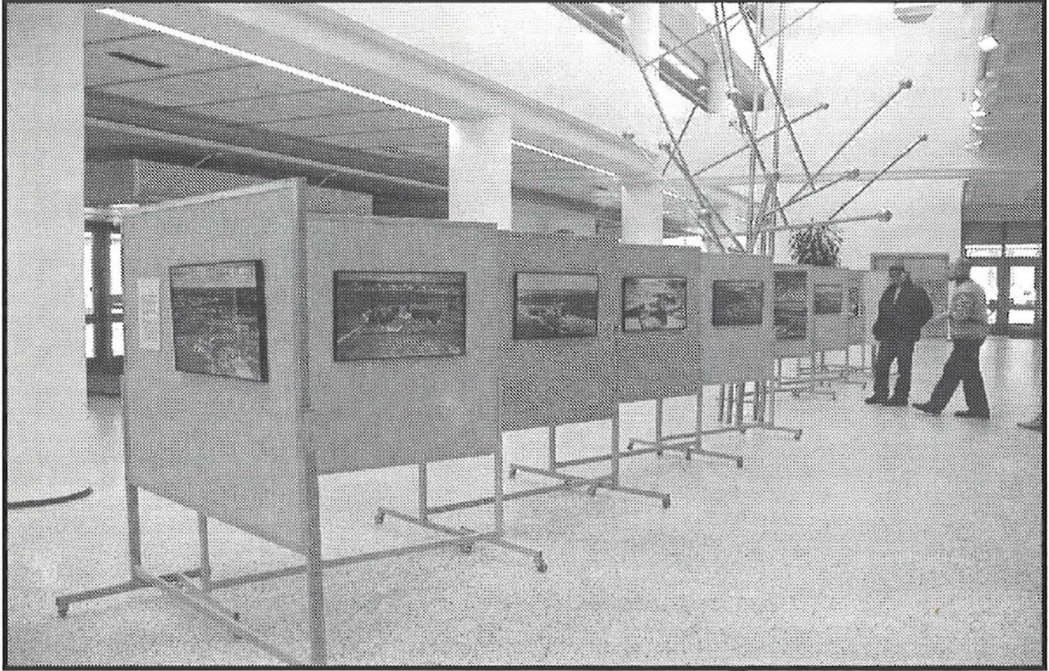
Jyväskylän roolia, identiteettiä ja kehitystä koskevissa esitelmissä on pohdittu Jyväskylän maakunnallista ja valtakunnallista arvoa. Nämä luentosarjat aloitti varatuomari Pentti Sillantaus, joka pohti esitelmässään 20.11.1986 Jyväskylän valtakunnallista painoarvoa. Seuraavana vuonna kaupunginjohtaja Jaakko Lovénia kiinnosti pitämässään esitelmässä, millaiseksi Jyväskylää pitäisi kehittää. Identiteettikysymyksen ollessa ajankohtainen myös muualla Euroopassa esitti maakuntaneuvos Veikko Hyytiäinen vuonna 1988 kysymyksen: Onko Jyväskylällä identiteettiä? Mitä ilmeisemmin tähän liittyen keväällä 1989 pidetyistä esitelmistä viisi käsitteli juuri Jyväskylän maakunnallista ja valtakunnallista roolia.³⁸

Edellä mainittujen lisäksi teemoittain laajemmin vuosien 1986–1995 aikana käsiteltiin Jyväskylän liikenteen ja koululaitosten kehittymistä, sota- ja kriisitilanteita Jyväskylässä, jyvaskyläläisiä merkkihenkilöitä, jyvaskyläläistä urheilutoimintaa sekä kaupungin huveja. Lisäksi syksyllä 1990 seura esitteli jyvaskyläläistä musiikki- ja kuorolaulutoimintaa, jolloin yleisölle olivat esiintyneet jyvaskyläläisistä kuoroista Lapsikuoro Sinikellot, Vox Aurea, Jyväskylän Studiokuoro sekä Sirkkojen kvartetti.

Seuran neljäs, meneillään oleva aktiivikausi, on esitelmien aiheiden osalta pysynyt perinteisenä. Jyväskylän historiaa ja ympäristöä koskevia aiheita on ollut eniten. Esitelmätilaisuuksissa on käsitelty laajemmin yhteistyössä asukasyhdistysten kanssa eri kaupunginosia ja aika usein näiden esitelmien tukena on näytetty diakuvia. Näin etenkin vuosina 1999, 2000 ja 2001, jolloin Taito Mörk esitteli diakuvien 1950-luvun Kukkumäkeä ja Tarhamäkeä, Tourulaa, Mäkimattia sekä keskikaupunkia. Jyväskylän kaupungin 160-vuotispäivän kunniaksi seura esitti myös vanhoja filmejä Jyväskylästä. Ei-paikallisena aiheina ovat olleet tekniikan tohtori Martti I. Jaatisen esitelmät syksyllä 1998, jotka koskivat Sortavalan ja Mikkelin kaupunkien vaiheita. Ympäristöaiheissa on nostettu esille kaupungin julkisista alueista torit, aukiot, pihat ja puistot sekä käyty keskustelua kaupungin viheralueista ja täydennysrakentamisesta. Kulttuurimaisemat ja niiden muuttuminen oli laajemmin esillä vuonna 2000. Jyväskylää ja sen tulevaisuutta koskevia esitelmiä on ollut kaksi. Toinen liittyi keskisuomalaisuus- ja suomalaisuusteeemaan. Siinä kansanedustaja Kalevi Olin käsitteli aihetta Jyväskylä matkalla Eurooppaan. Toinen esitelmä koski tietoliikennettä. Toimitusjohtaja Esko Miikkulaisen esitelmän aiheena oli Muuttaako tietoliikenne Jyväskylää?³⁹

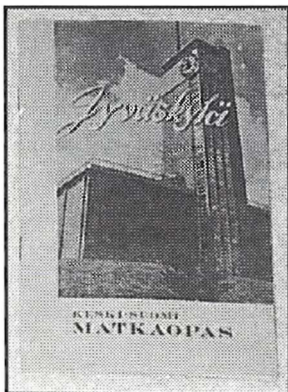

Karhumäen veljesten 1930-luvulla ilmavalokuvaamista kaupunkinäkymistä seura järjesti näyttelyn kaupunginkirjaston aulaan helmi-maaliskuussa 2001. Näyttelyn koosti FM Jussi Jäppinen. Kuva Jussi Jäppisen valokuva-arkisto.

SEURAN JULKAISEMIA KIRJOJA

Julkaisu- ja kustannustoiminta mainitaan jo seuran säännöissä vuodelta 1953. Osin omaa julkaisutoimintaa tukemaan seura hankki myös vuonna 1987 Atena Kustannuksen osakkeita.⁴⁰ Kaikkiaan julkaisuja on vuoteen 2002 mennessä kertynyt kahdeksan. Kirjojen julkaisukriteerinä on ollut tarkoituksenmukaisuus, mutta teokset tukevat myös muuta kotiseututoimintaa.⁴¹ Seitsemälle julkaisulle on yhteistä, että ne tavalla tai toisella käsittelevät Jyväskylän ympäristöä, matkailua tai urheilua. Yhdessä teoksessa perehdytään keskisuomalaisen taiteilijan elämäntyöhön.

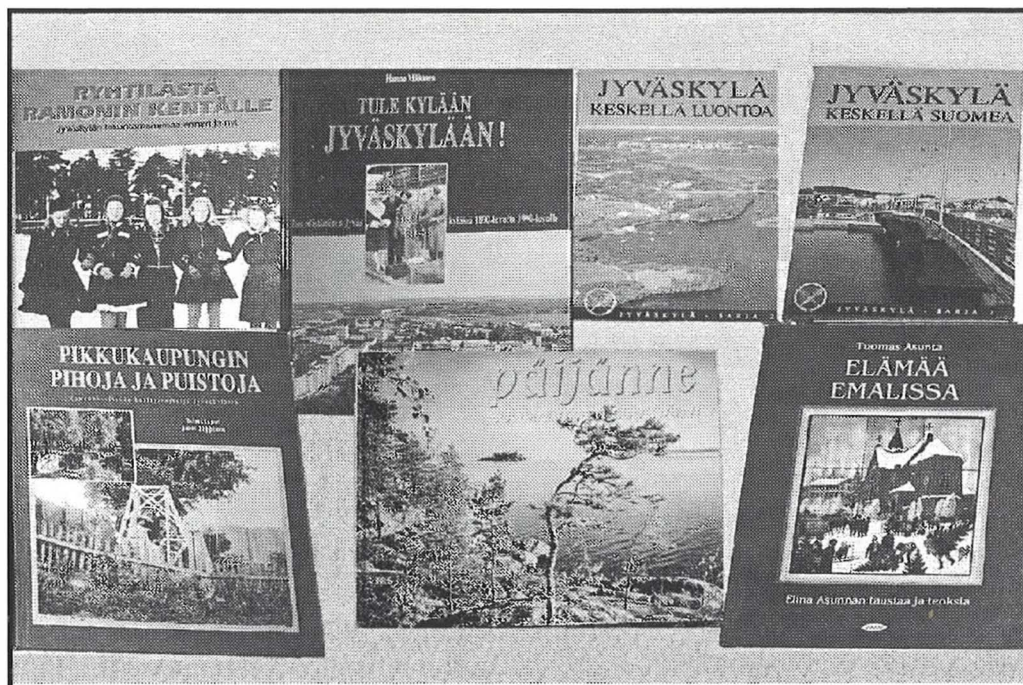
Seuran ensimmäinen julkaisu on, maisteri Lauri Väisäsen toimittama: *Jyväskylä - Keski-Suomi matkaopas*, joka ilmestyi vuonna 1955. Tähän 32 sivua sisältävään oppaaseen, tekijän mukaan ”Kotiseutuaapiseen”, on koottu tietoa Jyväskylästä, sen kehityksestä, matkailunähtävyyksistä ja teollisuuslaitoksista sekä kunkin Keski-Suomen pitäjän matkailun kannalta merkittävimmistä kohteista. Matkaopas tarkoitettiin turisteille, mutta myös niille jyväskyläläisille, joita kiinnosti tutustua tarkemmin kotiseutuunsa. Opas toimi myös kansa- ja oppikoululaisille lähdekirjana. Oppaan ohella myyntiin laitettiin yhteistyössä Keski-Suomen Matkailijayhdistyksen

kanssa myös Jyväskylän kartta. Päivö Oksalan mukaan matkaoppaan julkaiseminen tuki näkemystä, että seura ei halua tuoda julki vain Jyväskylän menneitä asioita vaan kiinnittää toiminnassaan huomiota myös kaupungin kehitykseen, kehityksen ohjaamiseen ja katsoo tulevaisuuteenkin.⁴²

Seuraavat kolme julkaisua kuuluvat seuran omaan nimikkosarjaan, **Jyväskylä-sarjaan**, jonka tekoa alettiin suunnitella seuran kokouksissa vuonna 1987. Kokoukseskusteluissa tultiin siihen tulokseen, että seuran pitämistä esitelmistä saisi vähällä vaivalla kokoon julkaisun, koska tarvittava materiaalikin oli koossa. Se piti saada vain kansiin.⁴³ Tavoitteeksi asetettiin julkaista kirja vuodessa. Nimikkosarjan ensimmäiseksi kirjaksi valmistui vuonna 1990 *Jyväskylä keskellä Suomea*, joka toimii Erkki Fredriksonin mielestä dokumenttina Jyväskylän identiteetin ja roolin vaiheilta 1980-luvun lopulla käydyistä keskusteluista.⁴⁴ Teokseen on koottu 11 esitelmää, jotka varsin vaikutusvaltaiset henkilöt pitivät vuosina 1986–1989. Sarjan toinen kirja *Jyväskylä keskellä luontoa* ilmestyi keväällä 1991. Siihen on koottu yhdeksän vuosina 1986–1991 pidettyä Jyväskylän ympäristöä koskettavaa esitelmää. Kirjan on koonnut lehtori Lasse Hakkari. Sarjan kolmas julkaisu syntyi seuran 40-vuotisjuhlan kunniaksi vuonna 1993 yhteistyössä LIKES-tutkimuskeskuksen kanssa. Kirjan *Ryhtilästä Ramonin kentälle. Jyväskylän liikuntamaisemaa ennen ja nyt* on toimittanut Esa Sironen. Kirjassa pyritään selvittämään yhdeksän eri kirjoittajan näkemyksen mukaan, mistä ja miten urheilu on Jyväskylässä alkanut.

Tämän jälkeen ilmestyneet kirjat ovat yksittäisiä teoksia, joiden tekemisiin on osallistunut seuran yhteistyökumppaneita. Seuran viidentenä julkaisuna ilmestyi vuonna 1996 Jussi Jäppisen toimittamana *Pikkukaupungin pihoja ja puistoja. Kaupunkivihreän kehitysvaiheita Jyväskylässä*. Kirja julkaistiin yhdessä Jyväskylän Puutarhaseuran kanssa ja se käsittelee historiallisesta perspektiivistä lähinnä keskikaupungin alueella sijainneita ja sijaitsevia vanhoja pihoja ja puistoja. Vielä samana vuonna aloitettiin toiminta kahden uuden julkaisun aikaansaamiseksi. Parin vuoden kuluttua, vuonna 1998 valmistui ensin Hanna Mäkisen *Tule kylään Jyväskylään. Matkailun edistäminen Jyväskylässä 1890-luvulta 1990-luvulle*. Se toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän Seudun Matkailupalvelun sekä Keski-Suomen museon kanssa. Seuraavana vuonna julkaistiin 21 asiantuntijan artikkeleihin perustuva Päijänteen historiasta, luonnosta, vesiensuojelusta ja vedenhankinnasta kertova *Päijänne suomalainen suurjärvi*. Kirjan toimittivat Lasse Hakkari sekä Sari Saukkonen. Sen kustannuksiin osallistuivat Jyväskylän yliopiston ympäristötieteiden laitos, Jyväskylä-Seura ja Päijänne-luontokeskus. Seuran tähän mennessä viimeisin julkaisu ilmestyi markkinoille toukokuussa 2000. Tällöin julkaistiin usean vuoden projektin tuloksena taiteilija Elina Asunnan emalitiöistä kertova, Tuomas Asunnan kirjoittama teos *Elämää emalissa*. Tämä teos syntyi yhteistyössä Kopijyvä Kustannuksen, Keski-Suomen museon sekä Jyväskylä-Seuran kesken.

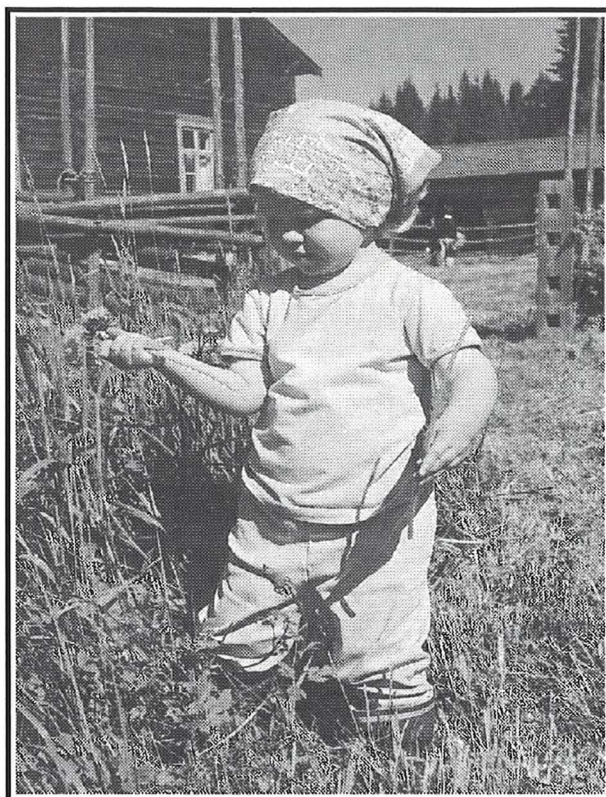

Seuran julkaisuja vuosilta 1990–2000. Kuva Arja Kohvakka-Viinanen.

KOTISEUTURETKET

Kotiseuturetket kuuluvat oleellisesti kotiseututoimintaan ja niiden avulla seura haluaa tarjota jyväskyläläisille mahdollisuuden tutustua paikkoihin, joihin he eivät muuten ehkä pääsisi. Kotiseuturetkien järjestämisen, joiden kohteena on ollut kaupunkialue tai lähiseudut, seura aloitti toukokuussa vuonna 1997. Kaikkiin retkiä on vuosina 1997–2002 aikana tehty kymmenen, joista yksi on suuntautunut Keski-Suomen ulkopuolelle. Osallistujia retkille on ollut 5–36. Retkien lisäksi seura käynnisti uudestaan vuonna 1999 vanhan hautausmaan opastetut kierrokset. Ensimmäisen seuran järjestämän Vanhan hautausmaan esittelyn piti Eero Fredrikson vuonna 1976. Retket tukevat kotiseututoimintaa siten, että seuraavat neljä retkeä liittyvät oleellisesti seuran ympäristöajatteluun: Jyväskylän viherakselikierros Taulumäeltä Mattilanniemeen (1999), Korttesuon entisille laidunmaille Haukanniemeen tehty retki tyyliin ”Mä otin konttini naulasta ja kii-ruhdin karjateille...”. (2000), retki Seppälänkankaan Kuolemankuopille ennen kuin alue Laukaantien uuden linjauksen vuoksi ehti muuttua (2001) sekä retki Kirkkopuistoon ennen sen muutostöitä (2000). Neljällä retkellä on tutustuttu kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin ja suojeltaviin rakennuskohteisiin. Tällaisia retkiä ovat olleet seuran ensimmäinen retki vuonna 1997 100 vuotta täyttäneeseen Säynätsaloon. Retkeen sisältyi bussikiertoajelu saarilla, tutustuminen Schaumanin tehtaan ruokalassa olleeseen Teollisuuden avoimet ovet–näyttelyyn sekä käynti Alvar Aallon suunnittelemissa kunnantalossa ja kirjastossa. Keväällä 1999 retkeläiset tutustuivat Jääskelän tilan historiaan. Vuotta myöhemmin oli tutustuminen Pienmäen talomuseoon Niemisjärvellä, joka on vuonna 1973 ni-

metty yhdeksi Keski-Suomen seitsemästä matkailullisesta ihmeestä. Petäjävesi ja siellä mm. tutustuminen Petäjäveden vanhaan kirkkoon sekä Keski-Suomen Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen kevätnäyttelyyn olivat vuorossa keväällä 2001. Tähän retkeen sisältyi lisäksi kunnanjohtaja Sirniön ja kunnanvaltuuston puheenjohtaja Niileksen sekä Petäjävesi-Seuran sihteerin pitämät esittelyt Petäjäveden kunnasta sekä Petäjävesi-Seuran toiminnasta. Yksi seuran retkistä on suuntautunut erikoismuseoon. Syksyllä 2001 retkeläiset tutustuivat Könkkölän kunnallistekniikan museoon ”museonisä” Taito Mörkin opastuksella. Syksyllä 2001 tehty retki suuntautui Porvooseen, koska seura sai Paavo Nurmen patsaan paljastustilaisuudessa vierailukutsun taiteilija Maija Aaltosen ja kaupunkisuunnittelupäällikkö Johan Pfeiferin Strömbergin taidekartanoon. Taidekartanon lisäksi ohjelmassa oli opastettu kävelykierto Porvoon vanhassa kaupungissa, vierailua putiikeissa, ateljeissa sekä Brunbergin suklaamyymälässä.⁴⁵

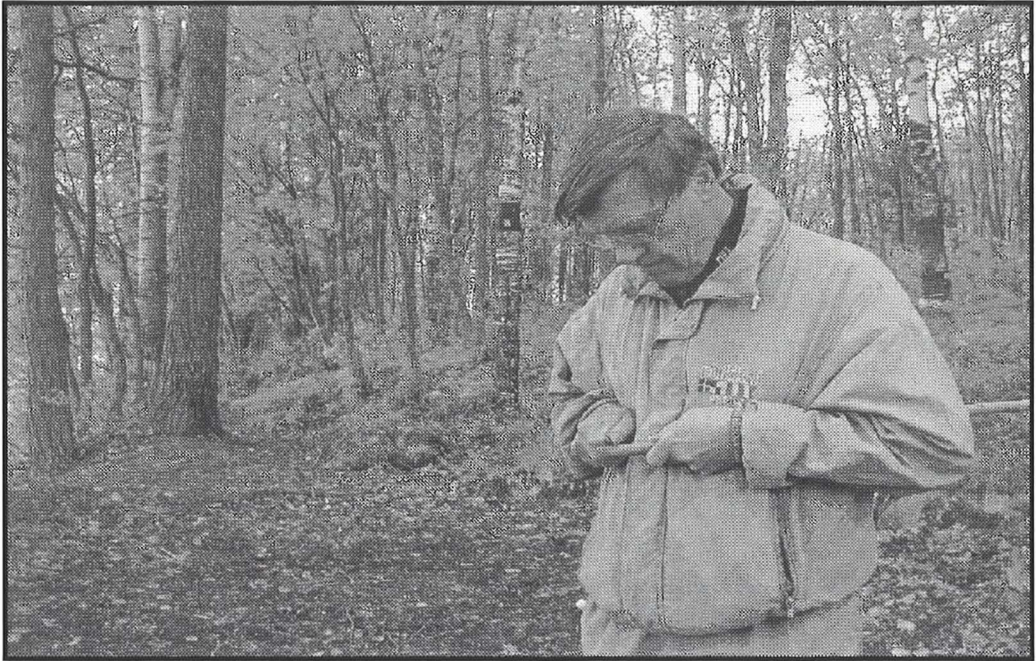
Kotiseuturetkien tarkoitus on tehdä kotiseutua tutuksi – ilman ikärajaa. Kuvassa pikkuneiti Maija Rossi poimimassa keldon kukkia Pienmäen talomuseon pellolta kesällä 2000. Kuva Marja Nieminen.

Seura aloitti Vanhan hautausmaan opastettujen kierrosten järjestämisen uudelleen vuonna 1999. Kuvassa oppaana Marja Nieminen.
Kuva Arja Kohvakka-Viinanen.

Hieman erilainen retki. Seura osallistui kaupungin liikuntatoimiston järjestämään EU-Challenge Day liikuntatapahtumaan 17.9.1997. Tarkoituksena oli voittaa kilpakaupunki Siena liikuntasuoritusten määrässä. Jyväskylä voitti. Kävelijäryhmää Kilpisen sillalla: Mirjam Kilpi, Pirjo Pelkonen, Sakari Knuutila, Pentti Johanson, Jaakko Lovén ja Erkki Vestola. Kuva Marja Nieminen.

"Tein minä pillin pajupuusta...". Retkellä Haukanniemeen osallistujat saivat Jaakko Lovénin opastuksella tuntuman pajupillin tekemisestä. Kuva Jussi Jäppisen valokuva-arkisto.

5.TAITEEN JA KULTTUURIN TUKEMINEN

VEISTOKSET

Seuran säännöissä mainitaan, että seura pyrkii edistämään ja tukemaan kaupungin sivistys- ja taidetoimintaa. Tällaisena toimintana on nähtävä seuran veistoshankkeet, joita tähänastisessa seuran historiassa on toteutettu neljä, sekä seuran vuonna 1987 aloittama Jyväskylä-palkinnon jakaminen. Kulttuurin tukemisen ohella seura osallistuu veistoshankkeilla kaupungin kaunistamiseen ja elävöittämiseen. Niillä on lisäksi kulttuurikaupungin identiteettiä vahvistava merkitys.⁴⁶

Ensimmäinen Jyväskylä-Seuran hankkima patsas on Pauli Uljaan ehdotuksesta Keski-Suomen kotiseuturunoilija Martti Korpilahden muistoksi pystytetty pronssinen reliefi, joka sijaitsee Lounaispuistossa. Patsaan rahoitukseen osallistui yksityisiä yrityksiä ja henkilöitä, pankkeja sekä Jyväskylän kaupunki. Patsaan

suunnitteli kuvanveistäjä Pauli Koskinen, jonka luonnoksen mukaisesti patsas valmistettiin Mustakivi Oy:ssä Jyväskylässä. Patsas paljastettiin 28.6.1974 Sydänsuven säveljuhlan avajaisten yhteydessä. Paljastuspuheen pitänyt Päivö Oksala luonnehti Korpilahtea kotiseuturunoilijaksi, kansanvalistajaksi, opettajaksi ja maakunnalliseksi herättäjäksi: *”hän oli mies, joka julisti kotiseuturakkauden pyhää sanomaa.”* Kaupungin puolesta veistoksen vastaanotti kaupunginjohtaja Veli Järvinen. Lisäksi patsaan juurelle laskettiin useita kukkatervedyksiä eri lähetystöiltä ja pidettiin lyhyitä puheita. Ohjelman lopussa esiintyi Jyväskylän sekakuoro Mauri Toiviaisien johdolla. Vielä illalla seura järjesti kutsuvieraille Alvar Aalto -museossa kahvitilaisuuden.⁴⁷

Erkki Fredriksonin idean pohjalta seura alkoi vuonna 1987 toteuttaa hieman erilaista ja uhkarohkeaa patsashanketta, jonka epäsovinnaisen aiheen kautta oli tarkoitus kumota julkisia patsaita verhoava pyhä paatoksellisuus. Tarkoituksena oli hankkia entiselle lyseon huvilioppilaalle, kuitenkin elämässään pisimmälle päässeelle jyväskyläläiselle, kuningas Otto Toivaiselle näköispatsas. Tätä varten perustettiin erillinen patsastoimikunta, johon kuuluivat Kyösti Sorjonen, Timo Järvinen, Veikko Hirvimäki, Martti I Jaatinen ja Erkki Fredrikson. Patsaan sijoituspaikaksi valittiin tori ja tekijäksi Veikko Hirvimäki. Näin syntyi punagraniittia oleva Torikuningas, joka valmistumisen aikaan oli Suomen korkein kuvapatsas. Se kohoaa 11.6 metrin korkeuteen ja on puolitoista metriä korkeampi kuin Aleksanteri II:n patsas Helsingissä. Torikuningaan kustansivat 60 jyväskyläläistä yritystä, joiden nimet on kaiverrettu patsaan marmorijalustaan. Patsaan paljastustilaisuudessa 28.11.1989 puhunut seuran puheenjohtaja Erkki Fredrikson totesi, että *”patsaan tarkoituksena on muistaa niitä, jotka ovat ponnahtaneet tämän torin laidalta korkealle. Se myös rohkaisee tavoittelemaan korkeuksia, ponnistamaan arkisen elämän ulkopuolelle.”* Vastaanottosanat kaupungin puolelta lausui kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Pertti Urrila, jonka mielestä *”teos symboloi kaipuuta vapauteen.”* Paljastustilaisuudesta seura toivoi iloista kansanjuhlaa, mikä onnistuikin. Torin täydeltä paikalle kerääntynyttä yleisöä viihdytettiin torvisoitolla ja rusinasopalla pullan kera. Pakkanen toi paljastustilaisuuteen mukaan oman jännityksensä. Patsasta verhonnut pressu oli jäänyt kahdesta kohdasta kiinni patsaaseen aiheuttaen ylimääräisiä sydämenlyöntejä patsaan paljastajille.⁴⁸

Seuraava veistoshanke liittyi kaupungin 160-vuotisjuhlahankkeeseen. Seuran johtokunnan kokouksessa päätettiin 19.9.1996, että myös seura osallistuu projekti-hankkeeseen, jonka tarkoituksena on kohentaa Hippos-alueen ankeaa ilmettä. Jyväskylä-Seuran panos, kolmas veistoshanke nimeltään Rondo, on esillä Hipoksen Monitoimitalon edessä. Sen tekijäksi seura valitsi kuvanveistäjä Anne Alhon, joka suunnitteli haponkestävästä, ruostumattomasta teräksestä 7,35 m korkean ja 5,5 m leveän veistoksen. Veistoksen rahoitukseen osallistui 14 eri rahoittajaa sekä viisi yritystä, joille lahjoitettiin kiitoksena pienoismalli veistoksesta. Seura painatti veistoksesta lisäksi postikortin, jonka suunnitteli Jussi Jäppinen. Teos luovutettiin Jyväskylän kaupungille 16.8.1997 juhlallisoin menoin, joita seuran sihteeri on kuvannut pöytäkirjaan: *”Aurinko paistoi ja reipas tuuli puhalteli liehutellen siniristilippua veistoksen ympärillä n. 50 kutsuvieraan odotellessa*

tilaisuuden alkua. Työväenyhdistyksen soittokunta Kajastus kajautteli ilmoille reipasta alkumusiikkia. Kaupunkineuvos Jaakko Lovén piti juhla- ja luovutuspuheen. Taiteilija Alhon kukittamisen jälkeen vastaanotti kaupungin puolesta veistoksen kaupunginhallituksen puheenjohtaja Markku Lumio. Kajastus tahditti vieraiden askelia ”Ankkurit ylös” sävelin ja Monitoimitalon kahviossa odottivat valkoisin liinoin katetut kahvipöydät. Alkuruokana syötiin perinteinen rusinasoppa ja päälle ryystettiin kahvit rallitortun kera. Portaiden alla soitteli Kajastus tainnuttaen palloilusalin äänet musiikin alle. Tilaisuus oli n. tunnin mittainen.”⁴⁹

Vuoden 1997 toimintakertomuksesta ilmenee, että vielä samana vuonna seura aloitti uuden veistoshankkeen suunnittelun. Teoksen paikaksi valittiin Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan edusta, jossa sijaitisi aikaisemmin Väinö Aaltosen tekemä patsas Paavo Nurmesta. Patsaan entiselle jalustalle suunniteltiin aluksi veistosta, jonka aiheessa olisi yhdistynyt henkinen ja fyysinen kulttuuri. Tästä ajatuksesta kuitenkin luovuttiin, koska yliopisto ja seura saivat selville, että Väinö Aaltosen suunnittelemasta Paavo Nurmen patsaasta oli mahdollista tehdä vielä yksi uusi valu. Näin alkoi yhteistyö Jyväskylä-Seuran, Jyväskylän yliopiston, Väinö Aaltosen säätiön sekä Taidevalimo Kärkkäisen kesken. Patsashanke eteni ja se julkistettiin Jyväskylän yliopiston päivän yhteydessä lokakuussa 2000. Patsaan virallinen paljastustilaisuus oli 15.3.2001. Paljastamistilaisuus noudatti perinteistä kaavaa. Alkumusiikin jälkeen piti paljastuspuheen kaupunkineuvos Jaakko Lovén, minkä jälkeen patsaan otti yliopiston puolelta vastaan rehtori Aino Sallinen. Paljastustilaisuudessa oli läsnä Väinö Aaltosen omaisia, joille oli Jyväskylä-Seuran ja yliopiston puolelta järjestetty päivän aikana myös muuta ohjelmaa. Virallinen kahvitilaisuus oli tilaisuuden jälkeen Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan rakennuksessa.⁵⁰ Vielä samana vuonna seura aloitti hankkeen, akateemikko-kuvanveistäjä Kain Tapperin teoksen saamiseksi Jyväskylään. Viidennen veistoksen paikaksi seura suunnitteli aluksi Mattilanniemeä, mutta tämä ei toteutunut. Kain Tapperin veistos on kuitenkin parhailaan työn alla ja valmistunee seuran juhluvuotena Kirkkokuistoon.⁵¹

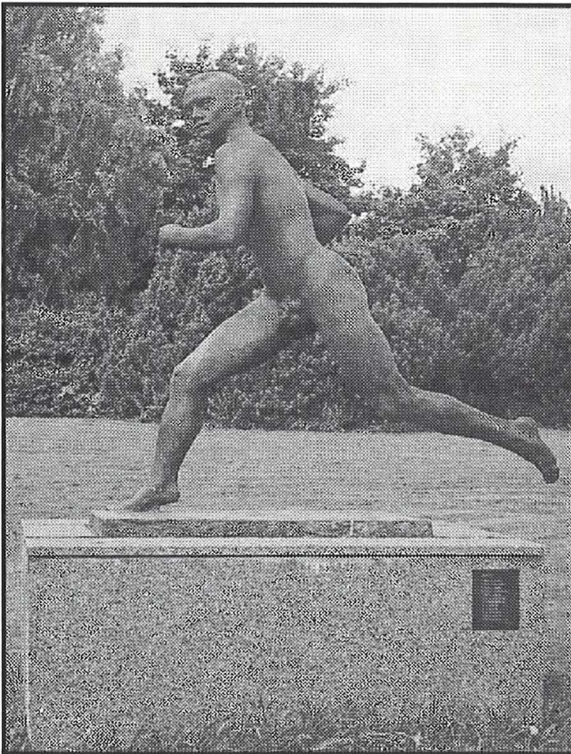
Martti Korpilampin muistokivi
Lounaispuistossa on seuran
ensimmäinen veistoshanke
vuodelta 1974.
Kuva Arja Kohvakka-Viinanen.

Seuraavaksi Jyväskylä ja jyväskyläläiset saivat oman kuninkaan – Torikunin-
kaan vuonna 1989. Kuva Arja Kohvakka-Viinanen.

Hippoksen Monitoimitalon edessä sijaitsevan Rondo-veistoksen seura lahjoitti kaupungille sen 160-vuotisjuhlan kunniaksi vuonna 1997. Kuva veistoksen luovutustilaisuudesta 16.8.1997. Edessä taiteilija Anne Alho, takana kaupunkineuvos Jaakko Lovén sekä kaupunginhallituksen puheenjohtaja Markku Lumio. Kuva KSML kuva-arkisto.

Paavo Nurmi on juossut jälleen tutulla paikallaan Jyväskylässä kevästä 2001 lähtien. Kuva Arja Kohvakka-Viinanen.

JYVÄSKYLÄ–PALKINTO

Jyväskylä-Seura päätti 19.2.1987 pitämässään johtokunnan kokouksessa perustaa Jyväskylän 150-vuotisjuhlan johdosta vuosittain jaettavan Jyväskylä-palkinnon. Palkinto koostuu kultaisesta rintaan kiinnitettävästä Jyväskylä-Seuran merkistä sekä kunniakirjasta ja se myönnetään Jyväskylän kaupungin asukkaalle tunnustukseksi poikkeuksellisen mittavasta jyväskyläläisyyden tai Jyväskylän henkisen ja aineellisen perinteen hyväksi tehdystä työstä. Viime vuosina palkinnon saamisen kriteereitä on hieman tarkistettu. Palkinto pyritään jakamaan tasapuolisesti statukseen tai säätyyn katsomatta kaikille niille jyväskyläläisille, jotka työskentelevät Jyväskylän tai jyväskyläläisyyden eteen. Se jaetaan vuosittain kaupungin perustamisen juhlatiivillä maaliskuussa ja sen jakamisesta päättää yksinoikeudella Jyväskylä-Seuran johtokunta. Tähän mennessä palkintoja on jaettu 15. Ensimmäinen palkinto jaettiin maaliskuussa 1987. Ainoastaan vuonna 1996 palkintoa ei ole jaettu, mikä johtui lähinnä seuran toiminnassa olleesta murrosvaiheesta.⁵²

Merkin ovat saaneet seuraavat henkilöt tai järjestöt:

1987	FT Kyösti Sorjonen
1988	Pääkonsuli Eero Fredrikson
1989	FM Liisa Tuomi-Nikula
1990	Varatuomari Veikko Hyytiäinen
1991	Professori Mauno Jokipii
1992	Museonjohtaja Markku Lahti
1993	FM Jussi Jäppinen
1994	Toimitusjohtaja Hannu Hildén
1995	Kaupunkineuvos Jaakko Lovén
1997	Vanhempi konstaapeli Toivo Hautala
1998	Vastaava nuorisotyöntekijä Jarmo Hakkarainen
1999	Tanssitaiteilija Tarja Sara
2000	Kotiseutuneuvos Kauko Sorjonen
2001	Jyväskylän Yliopiston rehtori Aino Sallinen
2002	Jyväskylän Teatteriminnat ry

Seuran lahjoittaman ensimmäisen Jyväskylä-palkinnon sai FT Kyösti Sorjonen 19.3.1987.
Kuva KSML kuva-arkisto.

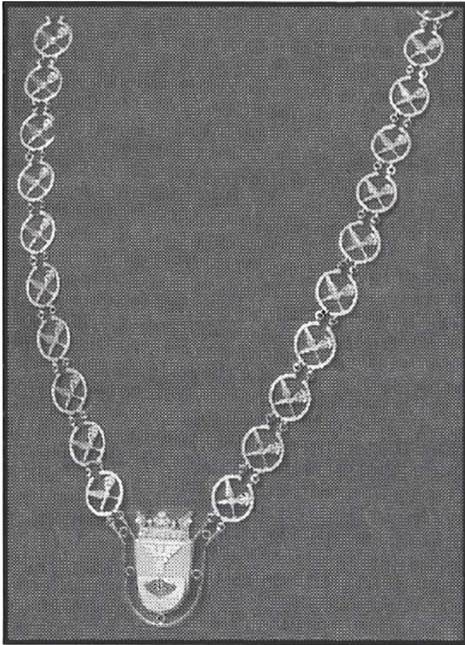

Kaupunginjohtajan käätyjen lahjoitustilaisuus oli Kaupungintalolla 23.3.1987. Seuraa tilaisuudessa edustivat Martti I. Jaatinen, Erkki Fredrikson, Ilkka Halinen sekä Jussi Jäppinen. Taustalla näkyy osa rahoitukseen osallistuneiden Jyväskylän vanhimpien yritysten edustajista. Kuva Jussi Jäppisen valokuva-arkisto.

6.MUU SEURAN TOIMINTA

KAUPUNGINJOHTAJAN KÄÄDYT

Seuran arvokkain ja näyttävin lahjoitus on ollut Jyväskylän kaupungin 150-vuotisjuhlan kunniaksi kaupunginjohtajalle lahjoitetut kaulakäädyt. Käädyt painavat 662 grammaa. Ne ovat umpikultaa lukuun ottamatta vaakunaa, jossa on hopeaa ja emalia. Vaakunassa on lisäksi aitoja rubiineja, sinisafiireja ja helmiä. Käädyt muodostuvat 32:sta Jyväskylä-Seuran merkistä, joiden taakse on kaiverrettu niiden 32 vanhimman jyväskyläläisen yrityksen ja liikelaitoksen nimet, jotka osallistuivat hankkeen rahoittamiseen. Käädyt suunnittelivat Erkki Fredrikson, Jussi Jäppinen ja Heikki Lampinen. Sen valmisti kultaseppä Heikki Lampinen, Kello ja Kultasepät Vehmas KY:stä.⁵³

SEURAN JUHLATILAISUUKSIA

Jyväskylä-Seuran toiminta ei ole ollut vain kokouksissa istumista ja vakavaa puurtamista. Välillä on juhlittu. Etenkin seuran alkuaikoina, vuosina 1953–1956, seura pyrki järjestämään ohjelmallisia juhlia kaksi kertaa vuodessa. Syksyisin vietettiin Jyväskylä-iltaa Ravintola Jyväshovissa, keväällä juhlittiin Jyväskylä-päivän merkeissä seuran omaa vuosijuhlaa sekä Jyväskylän kaupunkia. 1970-luvulta lähtien juhlallisuudet ovat kytkeytyneet lähinnä patsaiden paljastustilaisuuksiin. Tai juhlimiseen patsaan ympärillä, kuten vuonna 1992, jolloin seura järjesti yhdessä Jyväskylän Lyseon kanssa Torikuninkaan ympärillä Otto Toivaisen 100-vuotissyntymäpäivän kunniaksi ohjelmallisen juhlan, jossa Torikuningas sai lein otsalleen. Lisäksi seura on vuosien aikana muistanut omien jäseniensä merkkipäiviä, osallistunut jäseniensä muistotilaisuuksiin, käynyt tervehtimässä uutta kaupunginjohtajaa, lähettänyt onnitteluita ja kukkia eri seuroille niiden

juhlapäivinä sekä hankkinut omille jäsenilleen kaksi kunniamerkkiä. Ensimmäisenä Suomen Valkoisen ruusun ansioristin sai seuran esityksestä Erkki Fredrikson vuonna 1994. Seuraavana seura anoi yhteistyössä SAFA:n kanssa Suomen Leijonan 1 luokan ritarimerkin tekniikan tohtori Martti I Jaatiselle vuonna 1998. Rahallisesti seura on tukenut Aalto-Seuran vuonna 2001 julkaisemaa juhlakirjaa Keski-suomalaisista kuvataidetta vuosituhannen vaihteessa. Seura itse sai vuonna 2001 Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnalta tiedekunnan juhlamitalin nro 47 toiminnastaan Paavo Nurmen patsaan aikaansaamiseksi entiselle paikalle Jyväskylään.⁵⁴

Keisarillisen Majesteetin armollinen julistus kaupungin perustamisesta Jyväskylän kappeliin Vaasan läänissä annettiin 22 p:nä maaliskuuta 1837. Jyväskylä-Seura toteuttaessaan tarkoituksensa on ottanut ohjelmaansa viettää kaupunkimme perustamisen vuosipäivää juhlallisuuksin. Tällainen juhla järjestetään Ma maaliskuun 22 p:nä Työväen teatterissa. Tilaisuuden juhlapuhujaksi on saatu toimitusjohtaja Kalle Järvinen. Alkusanat lausuu maisteri Lauri Väisänen, KKK:n yhtye soittaa, Työväen Naisvoimistelijat esittävät voimistelua, Marjatta Müller esittää yksinlaulua sekä Vaput laulavat kotiseutumme säveltäjien kuorolauluja. Työväen teatterin näyttelijät esittävät juhlassa Kiljanderin näytelmän: Pahassa pulassa. Jyväskylä-Seura toivoo paikkakunnan yleisön varaamaan maanantai-iltansa tätä tilaisuutta varten.
(KSML 14.3.1954)

Tällaisella ilmoituksella kutsuttiin jyväskyläläisiä seuran ensimmäiseen vuosijuhlaan sekä Jyväskylä-päivän viettoon. Seuran vuosipäivän vietosta käytiin neuvotteluja hallituksen kokouksessa 11.9.1953, jolloin esillä oli ollut kaksi vaihtoehtoa: juhlat järjestettäisiin jyväskyläläisen merkkihenkilön, kuten Wolmar Schildtin muistopäivänä tai Jyväskylän kaupungin perustamispäivänä. Kaupungin perustamispäivä sai kannatusta ja samalla päätettiin, että vuosijuhlien yhteydessä suoritetaan jäsenhankintoja sekä järjestetään kirjoituskilpailujen yms. palkintojen tai kunniakirjojen ja -mitalien jako. Ensimmäisen vuosijuhlansa yhteydessä seura aloitti myös erityisen Jyväskylä-päivän vieton. Kaupungin juhlapäivän järjestäminen ei ollut kuitenkaan helppo. Se oli vaatinut seuralta rohkeutta, sillä pöytäkirjan mukaan: ”Seuran on uskaltauduttava juhlaan. Paikallisiin lehtiin on saatava juhlapäivänä pääkirjoitus seuran toiminnan mahdollisuuksista ym. seuran toimintaan liittyvistä asioista. Ohjelma saatava mahdollisimman arvokkaaksi ja edustavaksi. Teatteriesitys, huomattava puhuja. Lisäksi kauppa- ja teollisuuslaitoksille myydään 10–20 lippua juhlaan annettavaksi vanhoille ansioituneille työntekijöille.”⁵⁵ Vuonna 1959 päätettiin, että Jyväskylä-Seuran vuosijuhlaa vietetään jatkossa joka viides vuosi. Kuitenkin toiminnan hiipuessä 1960-luvulla vuosijuhlien vietto jäi kokonaan pois. Samoin tapahtui Jyväskylä-päivän viettämiselle. Viimeisin suuri juhla on ollut Päivö Oksalan ja sihteeri Pentti Laurion järjestämä ”Läänitysillan” juhla 28.2.1960 kaupungin lääninkau-

pungiksi tulemisen johdosta. Tuolloin ohjelmassa oli ollut taiteilija Timo Mäkisen ja Jukka Hapuojan musiikkiesityksiä, Päivö Oksalan puhe sekä vanhojen jyväskyläläisten haastatteluja. Tauluarpajaisissa onni oli suosinut Maire Oksasta Puuppolasta. Kun seuran toiminta alkoi uudelleen 1970-luvulla, seuran omia vuosijuhlia ei järjestetty. Myös Jyväskylä-päivän tilaisuuksiinkin seura on osallistunut huomattavasti matalammalla profiililla kuin 1950-luvulla. Lähinnä seura on vuodesta 1976 alkaen osallistunut päivän viettoon yleisoesitelmillä. Jyväskylä-päivän järjestäminen on ollut kaupungin kulttuuritoimen tehtävänä vuodesta 1979 lähtien. Kuitenkin seura on osallistunut kaupungin suurempiin juhlatilaisuuksiin. Vuonna 1977 Jyväskylä-Seura oli mukana järjestämässä kaupungin 140-vuotisjuhlia. Tällöin Erkki Fredrikson seuran sihteerinä järjesti kaupungin edustajien kanssa Kauppakadulle pankkien ikkunoihin Jyväskylän historiallisia vaiheita selostaneen näyttelyn sekä seppeleenlaskutilaisuuden kaupunginvaltuuston entisten puheenjohtajien haudoille. Kymmenen vuotta myöhemmin, Jyväskylän juhliessa 150-vuotistaivaltaan, seura järjesti kaikille kaupunkilaisille tarkoitetun kilpailun, jonka aiheena oli vanhojen, käytöstä poistettujen kadunnimien sijoittaminen oikeille paikoilleen. Lisäksi Kaupunginteatterissa pidettiin 18.3.1987 Jyväskyläläistä konserttiperinnettä esittelevä kavalkadikonsertti, jonka järjestivät yhdessä Jyväskylän Kamarimuusikot ry sekä Jyväskylä-Seura. Ohjelmassa kuultiin mm. suomalaisia kansanlauluja, Mozartia, Beethovenia ja elokuvamusiikkia. 160-vuotiasta kaupunkia seura muisti veistoksella. Oma taivaltaan seura ei ole juhlinut. Ainoastaan, kun seura täytti 40 vuotta vuonna 1993, se piti juhluviikkoa, jonka aiheena oli Jyväskylä 40 vuotta sitten. Varsinaista juhlapäivää vietettiin 25.3.1993 kaupunginkirjaston Minnansalissa, jossa julkaistiin seuran kolmas kirja Ryhtilästä Ramonin kentälle ja luovutettiin seitsemäs Jyväskylä-palkinto toimitusjohtaja Jussi Jäppiselle. Juhlissa esiintyi lisäksi Vox Aurea -kuoro. Illan esitelmän piti professori Teivas Oksala. Sen aiheena oli Martti Korpilahden merkitys Jyväskylälle.⁵⁶

JYVÄSKYLÄ-SEURAN
VUOSIJUHLA
 VALTIONTALOSSA 15. 4. 1956 KELLO 14
 PROFESSORI TAUNO HANNIKAINEN
 johtaa Jyväskylän Orkesteria

OHJELMA

SIBELIUS . . . . . Festivo, sarjasta »historiallisia kuvia»

TERVEHDYSSANAT. . . . . apul.prof. Päivö Oksala

KUOROLAULUA . . . . . Vaajan Laulu, joht. L. Uusjoki

PUHE . . . . . lehtori Toivo Ojala

P. J. HANNIKAINEN . . . . . Prelude — Menuetto, sovitt. A. Karjalainen

PROF. TAUNO HANNIKAINEN MUISTELEE

I. HANNIKAINEN . . . . . Häikkökuu, orkesterisariaa
 »Kaikuja maalauksista 1800-luvulla»

VIULUSOOLO . . . . . Paavo Rautio,
 soostaa Timo Mäkinen

KAUPUNGIN TERVEHDYS kaupunginjoht. J. Tuominen

KIRJOITUSKILPAILUN TALKINTOJEN JAKO

SIBELIUS . . . . . Alla marcia

Liput 100:— ja 50:—

OVIMIEHELLE

Seuran järjestämät vuosijuhlat ja Jyväskylä-illat olivat alkuvuosina juhlavia. Juhlissa kuultiin yleensä useita puheita ja korkeatasoisia musiikkiesityksiä. Mukana saattoi olla myös Naisvoimistelijoiden liikuntaesityksiä sekä runonlausuntaa. Vuosijuhlien yhteydessä jaettiin myös kirjoituskilpailujen palkintoja ja kunniakirjoja. Yleensä juhlien loppunumerona oli vanhojen jyväskyläläisten haastatteluja. Myös jäsenhankinta oli keskeistä, mitä varten juhlapaikoilla oli ilmoittautumiskaavakeita. Jäsenyyden etuna oli mm., että Jyväshovissa pidettyihin Jyväskylä-iltoihin seuran jäsenet pääsivät ilmaiseksi. Jäsenkortin pystyi kuitenkin lunastamaan juhlan alussa ja varmistaa siten "ilmaisen" sisäänpääsyn juhlaan.

7. SEURAN TULEVAISUUS

”Seura, joka täysin epäpoliittisin tavoittein antautuu ajamaan sellaisia pyrintöjä, jotka nykyajassa tuntuvat saavan melko toisarvoisen aseman, on huomattavia vaikeuksia voitettavanaan. Vaikka seuran tarkoitusperät voidaan määritellä, ovat ne kovin etäisiltä tuntuja ja varsin vähän hyödyttäviä nykyhetkessä.”

Näin kirjoitti Martti Perälampi seuran toimintakertomukseen vuonna 1953. Jyväskylän-Seuran historian tarkastelu osoittaa, että selkeimmät toimintaa vaikeuttaneet tekijät ovat koko toiminnan aikana olleet: rahapula, väkipula ja ikärakenne. Rahoituksen puute on estänyt ideoiden toteutumisen. Yleisötilaisuuksissa ja seuran kokouksissa on käynyt vaihtelevasti ihmisiä. Useimmiten paikalla ovat olleet samat henkilöt. Kotiseutu kiinnostaa, mutta siitä ei jaksakaan kiinnostua aktiivisesti. Ne jotka jaksavat, ovat jo keski-ikänsä ylittäneitä, muutoinkin kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti aktiivisia ihmisiä. Nuorisolla on omat läheisemmät viiteryhmänsä.

Sotien jälkeen syntyneiden vapaaehtoista kotiseututyötä tekevien seurojen toiminta on muuttunut viimeisten vuosikymmenien aikana. Toiminta, joka alun perin perustui yksityisten ihmisten aktiiviseen toimintaan, on monelta kohdilta muuttunut julkisen sektorin ja lakien velvoittamaksi viranomaistoiminnaksi. Jyväskylässä Keski-Suomen museo huolehtii paikallisesta museotoiminnasta, Keski-Suomen Muistiarkisto Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella tutkii ja arkistoi keskisuomalaisista perinnettä, Jyväskylän kaupunki huolehtii ympäristönsuojelusta ja asukas yhdistykset oman asuinalueensa kehittämisestä ja viihtyisyydestä jne. Tästä kehityksestä Jyväskylä-Seurassa ollaan tyytyväisiä, vaikka seura on sen takia joutunut ja joutuu etsimään uusia toimintalinjoja.

Mihin Jyväskylä-Seuraa siis tarvitaan? Jaakko Lovénin mielestä Jyväskylä-Seuran vahvuus on siinä, että se pystyy sääntöjensä mukaan toimimaan kokonaisvaltaisemmin kuin julkinen yhteisö. Jyväskylän kaupungin viranomaiset eivät eturistiriitojen ja taloudellisten ongelmien vuoksi uskalla tai voi aina puuttua ongelmiin. Lisäksi kaupungissa on paljon yhteisöjä, jotka ajavat vain tietyn ryhmän tai liikkeen asioita. Jyväskylä-Seura eroaa näistä, koska se on ajanut ja tulee tulevaisuudessakin ajamaan kokonaisvaltaisesti Jyväskylään ja jyväskyläläisiin liittyviä asioita. Jyväskylä-Seura tulee esimerkiksi tulevaisuudessakin toimimaan aloitteiden kautta jonkinlaisena jyväskyläläisten omanatuntona, jotta opittaisiin arvostamaan myös muita kuin aineellisia arvoja. Kulttuurimaiset, jotka kertovat omalta osaltaan, miten menneisyydessä on eletty, ovat näistä yksi.

Niitä ei pitäisi tuhota liiallisella rakentamisella ja asumisella vaan säilyttää kaupunkilaisille tarkoitettuina virkistysalueina.

Seuran vahvuutena on myös se, että se on ainoa taho, harvoja yksityisiä mense-naatteja lukuun ottamatta, joka voi ja haluaa toiminnallaan osallistua kaupunkikuvan elävöittämiseen ja rikastuttamiseen. Mitä tori olisikaan tänään ilman Torikuningasta? Tai jos Paavo Nurmi ei olisi koskaan palannut alkuperäiselle paikalleen? Veistostaide eri muotoineen tulee siis pysymään jatkossakin yhtenä seuran toimintamuotona. Aivan samoin kuin yleisöesitelmät, julkaisut ja kotiseuturetket. Tulevaisuudessa Jaakko Lovén näkisi mielellään toteutuvan yhden, jo seuran perustajilla olleen unelman, laaja-alaisen dokumenttifilmin valmistumisen Jyväskylästä yhteistyössä kaupungin sekä yksityisen sektorin kanssa.

Kotiseututyö on merkittävää toimintaa. Jokainen voi osallistua kotiseututyöhön myös yksin huolehtimalla omalta osaltaan kulttuuriympäristöstä ja tuomalla esille omaa kotipaikkakuntaansa. Parhaita tuloksia saadaan kuitenkin ryhmätyöskentelyllä. Viidenkymmenen vuoden aikana Jyväskylä-Seura on tavoittanut pienen, mutta aktiivisen joukon vanhempia, tietyllä tapaa väestön yläluokkaan kuuluvia kannattajia. Tulevaisuudessa Jaakko Lovén näkisi mielellään seuran, joka tavoitaisi toiminnallaan ikään, statukseen tai sukupuoleen katsomatta laajoja väestöryhmiä. Sitä kautta seurasta muodostuisi maanläheinen, kotiseututoimintaa vielä enemmän tukeva, jokaisen kaupunkilaisen oma seura, joka toimisi yhdessä Jyväskylän parhaaksi.⁵⁷

VIITTEET

¹Anttila 1960, 84–87; Kotiseutuliitto ry:n säännöt 27.1.1967.

²KSML 8.6.1950 ja KSML 9.6.1950.

³JS toimintakertomus vuodelta 1953.

⁴Seuran edustajiston ja johtokunnan jäsenistä liite 1.

⁵JS toimintakertomukset vuosilta 1953 ja 1954; JS ptk 17.6.1953; JS ptk 9.9.1953; Seuran säännöt 10.1.1954.

⁶Kotiseutuliitto ry:n säännöt 27.1.1967; Toiminnan linjausta kotiseutupainotteisemmaksi on tehostettu vielä vuonna 1997.

⁷Seuran säännöt 26.4.1979; JS ptk 3.3.1972; JS ptk 9.4.1975; JS ptk 31.3.1976; JS ptk 4.11.1976; JS ptk 19.9.1996.

⁸Anttila 1960, 8; Tupala 1996, 8.

⁹Ohjelmajulistus julkaistiin kokonaisuutena myös sanomalehti Keskisuomalaisessa 15.11.1953 ja siitä tehtiin erillinen lehtinen, jota jaettiin jäsenkeruun yhteydessä.

¹⁰Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002; Halinen 1997, 260–265.

¹¹JS ptk 9.9.1953; Tampere-Seuran historiikki ja säännöt; Helsinki-Seuran säännöt,

¹²KSML 30.11.1953.

¹³Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002; Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002; Vahtola 2001, 8.

¹⁴Seura anoi Jyväskylästä tehtävää mainosfilmiä varten rahaa kaupunginvaltuustolta 12.9.1953 sekä uudestaan 29.7.1961. Pöytäkirjojen mukaan sitä ei ole myönnetty.

¹⁵Läänitysillan juhla 28.2.1960 Jyväshovissa. Päivö Oksalan ja Pentti Laurion kirje 29.7.1961 Jyväskylän kaupungin asemakaava-arkkitehti Kauko Tiihoselle sekä professori Olli Kiviselle Helsinkiin. Kirjeessä viitataan valmisteilla olevaan asemakaavaan ja toivotaan, että suunnittelussa varattaisiin riittävästi puisto- ja virkistysalueita. Samalla pyydettiin huomioimaan luonnonsuojelunäkökohtia, etenkin vesistöalueiden käyttöä suunniteltaessa Jyväsjärven, Tourujoen, Tuomio- ja Palokkajärven sekä Päijänteen ranta-alueiden kohdalla.

¹⁶Keski-Suomen iltalehti 10.2.1968.

¹⁷Erkki Fredriksonin kirjallinen tiedonanto 22.10.2002.

¹⁸Ympäristöasioiden keskeisyydestä seuran toiminnassa kertonee myös se, että Jyväskylän ympäristönsuojelutoimikunta, joka perustettiin 5.6.1972 ajamaan yliopiston puistoalueen suojelemista, liittyi seuraan vuoden 1973 alussa. Ympäristönsuojelutoimikunnan, jonka puheenjohtaja toimi Päivö Oksala, perustamisesta on kirjoittanut mm. valt. tri Timo Teräsvirta Keskisuomalaisessa 16.9.1972.

¹⁹JS toimintakertomukset ja kokouspöytäkirjat vuosilta 1972–1985. Osmo Rinta-Tassin kirje hallituksen jäsenille 18.2.1983.

²⁰JS toimintakertomukset ja pöytäkirjat vuosilta 1986–2002. Vuonna 2000 seura otti vastaan ja vei eteenpäin kaksi kansalaisaloitetta, joista toinen koski vanhan hautausmaan vanhojen kulttuurihautojen ja muistomerkkien hoitamattomuutta, toinen seppien muistomerkkin pystyttämistä Sepänaukiolle.

²¹Puhelinkeskustelu Vanha Jyväskylä-piirin vetäjän Liisa Tuomi-Nikulan kanssa 22.8.2002.

²²JS toimintakertomukset ja kokouspöytäkirjat vuosilta 1974–2000 sekä seuran tilikirjat vuosilta 1953–2000; Jäsenlista vuodelta 1986; Keskustelut Marja Niemisen kanssa 1.7.2002 ja 13.8.2002; Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002; Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002; Erkki Fredriksonin kirjallinen tiedonanto 22.10.2002.

²³Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002; Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002. Keskustelu Juha Salmenojan kanssa seuran toiminnan vaikeuksista 26.6.2002; KSML 20.11.2000; Historiatoimikunnan pöytäkirjat 1958–1972; KSML 16.9.1972; Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002.

²⁴Toimintakertomukset ja kokouspöytäkirjat vuosilta 1953–1960. Muistitiedon keruuta varten seura anoi kaupunginvaltuustolta avustusta heti toisena toimintavuotenaan. Ensimmäinen avustus tätä varten myönnettiin vuonna 1959.

²⁵Jyväskylän-seuran lehtileikearkisto koskien valokuva-adressien valmistamista; JS toimintakertomus vuodelta 1954. Hallituksen pöytäkirjasta 24.3.1955 käy ilmi, että seura suunnitteli, että valokuva-adressit muutettaisiin valokuviksi, joista tehtäisiin seuran nimellä varustettuja postikortteja. Tämä ei kuitenkaan toteutunut seuran taholta, mutta 1960-luvun alussa Keski-Suomen Maakuntaliiton toteuttamana. Tämä käy ilmi Maakuntaliiton johtajan Heikki Juuselan kirjeestä, joka käsitteli Maakuntaliiton painattamaa väripostikorttisarjaa Jyväskylästä; JS toimintakertomus vuodelta 1962.

²⁶Kirjoituskilpailutoimikunnan pöytäkirjat vuosilta 1954–1956. Erkki Fredriksonin mukaan Vuokko Raekallio-Teppo oli järjestänyt vielä yhden kirjoituskilpailun Norssin oppilaille 1970-luvun alussa. Kilpailun aineisto jäi hänelle eikä seuran asiakirjoissa ole tarkempaa tietoa kilpailusta. 17.11.1974 pidetyssä johtokunnan kokouksessa on päätetty, että kirjoituskilpailut delegoidaan kokonaan kouluille.

²⁷Seuran kirjelmät kaupunginhallitukselle 20.4.1954; 8.1.1955, 14.4.1955, 7.12.1955 ja 14.11.1956; kaupunginhallituksen pöytäkirja 3.5.1954; ote kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 14.1.1957 koskien Minna Canthin taloa; KSML 13.11.1959.

²⁸JS ptk 30.10.1971 ja 31.10.1971; KSML 2.11.1971, jossa on julkaistu seuran ja ylioppilaskunnan muistio koskien yliopiston puistokiistaa sekä Päivö Oksalan kirjoitus samasta aiheesta.

²⁹JS toimintakertomukset ja kokousten pöytäkirjat vuosilta 1972–1979; Päivö Oksalan ja Eero Penttisen kirje Rakennustaitteen seuralle 1.10.1972; Erkki Fredriksonin kirjallinen tiedonanto 20.8.2002.

³⁰Veikko Hyytiäisen ja Erkki Fredriksonin kirjelmä koskien Korpelan talon siirtoa 23.9.1975. Seuran lisäksi kaupunginhallitusta oli samanaikaisesti lähestynyt Eero Fredrikson Keski-Suomen Museoyhdistyksen puheenjohtajana sekä vuonna 1976 vielä Jyväskylän ympäristönsuojelulautakunta.

³¹Ilkka Halisen kirje kaupunginhallitukselle 5.10.1984.

³²Seuran Haukanniemeä koskevat kirjelmät kaupunginvaltuustolle 14.6.2000 ja 23.10.2001. Tekniselle lautakunnalle esitetty ehdotus kaupungin puistojen nimikylttien asettamisesta 4.10.2000. Teknisen lautakunnan kokouspöytäkirja 19.12.2000; Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002.

³³Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002; Erkki Fredrikson 20.8.2002; Mirja Knuuttilla 19.9.2002; Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002; Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002.

³⁴Seuran järjestämien esitelmien aiheet vuosilta 1986–2002 liite 2.

---

³⁵JS toimintakertomus vuodelta 1955.

³⁶Erkki Fredriksonin kirjallinen tiedonanto 20.8.2002.

³⁷JS toimintakertomukset ja kokousten pöytäkirjat vuosilta 1972–1986; KSML 18.11.1973.

³⁸Maaherra Kalevi Kivistön, toimitusjohtaja Kauko Sipposen, päätoimittaja Erkki Laatikaisen, ministeri Helena Pesolan, apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielman sekä toiminnanjohtaja Erkki Järvelän pitämät esitelmät keväällä 1989 on koottu seuran toiseen julkaisuun: Jyväskylä keskellä Suomea (1990). Osa toisen kauden esitelmistä on nauhoitettu. Nauhat ovat seuran arkistossa.

³⁹JS kokousten pöytäkirjat ja toimintakertomukset vuosilta 1996–2001.

⁴⁰Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002.

⁴¹Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002.

⁴²JS toimintakertomus vuodelta 1955; KSML 29.12.1955.

⁴³Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002.

⁴⁴KSML 8.6.1990.

⁴⁵JS toimintakertomus vuodelta 1976; KSML 30.10.1976 ja 1.11.1976; JS toimintakertomukset vuosilta 1997–2001; Keskustelu Marja Niemisen kanssa 13.8.2002; Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002.

⁴⁶Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002.

⁴⁷JS toimintakertomukset vuosilta 1972–1974; Juhlakutsu Martti Korpilahden patsaan paljastustilaisuuteen; KSML 29.6.1974.

⁴⁸JS ptk 10.9.1987; KSML 22.9.1989; KSML 29.11.1989; Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002; Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002.

⁴⁹JS ptk 19.9.1996; JS ptk 12.12.1996; JS ptk 23.9.1997; KSML 22.3.1997 ja KSML 17.8.1997.

⁵⁰JS ptk 23.9.1997; JS toimintakertomukset ja kokouspöytäkirjat vuosilta 1998–2001. Keskustelut Marja Niemisen kanssa Väinö Aaltosen omaisille järjestetystä ohjelmasta.

⁵¹Jaakko Lovénin kirje Kain Tapperin veistoshankkeesta 25.1.2001; JS toimintakertomus ja kokouspöytäkirjat vuodelta 2001.

⁵²Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002; JS kokousten pöytäkirjat vuodelta 1987; KSML 20.3.87; Jaakko Lovénin haastattelu 3.10.2002.

⁵³Jussi Jäppisen haastattelu 15.8.2002; KSML 21. 3.1987.

⁵⁴JS kokousten pöytäkirjat ja toimintakertomukset vuosilta 1953–2001; KSML 7.10.1992; Sirkka Varpulan haastattelu 14.10.2002.

⁵⁵JS ptk 11.9.1953; 15.1.1954; KSML 14.3.1954.

⁵⁶JS toimintakertomus vuodelta 1979; JS pöytäkirjat ja toimintakertomukset vuosilta 1983–2001; KSML 22.1.1986; kavalkadiohjelma 18.3.1987.

⁵⁷Otteita Jaakko Lovénin haastattelusta 3.10.2002.

LÄHTEET

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Jyväskylän kaupunginarkisto (JKA), Jyväskylä.

Jyväskylä-Seuran (JS) arkisto

Johtokunnan ja edustajiston pöytäkirjat 1953–2001

Seuran toimintakertomukset 1953–2001

Jyväskylä-Seuran säännöt 10.1.1954 sekä 26.4.1979. Seuran ohjelma-
julistus vuodelta 1953

Kirjeenvaihto eri tahojen kanssa sekä muita asiakirjoja 1953–2001

Tilikirjat 1953–2001

Lehtileikearkisto

Kirjoituskilpailutoimikunnan pöytäkirjat 1954–1956 sekä koululaisten
aineet

Tampere-Seuran säännöt 5.6.1945

Helsinki-Seuran säännöt 1939

Kotiseutuliitto ry:n säännöt 27.1.1967

Kaupunginhallituksen pöytäkirja 14.11.1957

Historiatoimikunnan pöytäkirjat 1958–1972

Ympäristönsuojelutoimikunnan pöytäkirjat 1976–1980

Keski-Suomen Museo (K-SM), Jyväskylä

Kuva-arkisto sekä lehtileikearkisto

Jyväskylä-Seuran deponointiarkisto

Korpelan talo. KS-Museon monistesarja 1/1981

Haastattelut ja muu suullinen tiedonanto

Jussi Jäppinen 15.8.2002

Jaakko Lovén 3.10.2002

Sirkka Varpula 14.10.2002

Marja Nieminen 1.7.2002, 13.8.2002

Juha Salmenoja 26.6.2002

Puhelinkeskustelu Liisa Tuomi-Nikulan kanssa 22.8.2002

Kirjallinen tiedonanto

Erkki Fredrikson 20.8.2002 ja 22.10.2002

Mirja Knuuttila 19.9.2002 (email:mirja.knuuttila@jkl.fi)

Kosti Ranta 8.7.2002

Lehdet

Sanomalehti Keskisuomalainen (KSML)

Keski-Suomen iltalehti

PAINETUT LÄHTEET**KIRJALLISUUS**

Anttila, Veikko 1960. Kotiseututyö tänään. Helsinki: Otava.

Halinen, Ilkka 1997. Viime vuosikymmenien kaavoitus. Teoksessa Jyväskylän kirja. Katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle. Toim. Ilkka Nummela. Jyväskylän kaupunki.

Hämäläinen, Hanna-Leena 1989. Pienestä painostusryhmästä laajaksi jäsenjärjestöksi. Tampere-Seuran viisi vuosikymmentä. Tampere-Seuran julkaisuja n:o 58. Tampere: Tampere-Seura.

Jäppinen, Jussi 1996 (toim.). Pikkukaupungin pihvoja ja puistoja. Kaupunkivihreän kehitysvaiheita Jyväskylässä. Jyväskylä: Jyväskylän puutarhaseura, Jyväskylä-Seura.

Tupala, Unto 1996. 50-vuotias Lahti-Seura, puoli vuosisataa lahden parhaaksi. Lahti: Lahti-Seura. Lahden kaupunkimuseo.

Vahtola, Jouko 2001. Yhteisöllisyys ja suomalaisten arvot. Vuoden 2000 valtakunnallisten kotiseutupäivien seminaarijulkaisu. Toim. Harri Turunen.

LIITE 1 JOHTOKUNNAN JÄSENET 1953–2002
JYVÄSKYLÄ-SEURAN JOHTOKUNNAN JÄSENET
VUOSINA 1953-2002

PUHEENJOHTAJAT JA VARAPUHEENJOHTAJAT

Eero Fredrikson	1953–1955	(pj. 1953–1955)
V. A. Niininen	1953–1955	(vpj. 1953–1960)
Lauri Väisänen	1953–1972	(vpj. 1961–1971)
Päivö Oksala	1953–1974	(pj. 1956–1974)
Veikko Hyytiäinen	1972–1978	(pj. 1975–1977)
Osmo Rinta-Tassi	1974–1986	(pj. 1978–1982)
Erkki Vasama	1972–1982	(vpj. 1972–1982)
Kosti Ranta	1980–1986	(pj. 1983–1985)
Erkki Fredrikson	1972–2000	(pj. 1986–1995)
Martti I. Jaatinen	1978–	(vpj. 1983–1991 sekä vpj. vuodesta 2001–
Antti Tuomi-Nikula	1975–1995	(vpj. 1992–1995) (rh 1975–5/1987)
Jaakko Lovén	1996–	(pj. 1996–
Jussi Jäppinen	1978–2000	(vpj. 1996–2000)

SIHTEERIT JA RAHASTONHOITAJAT

Vuokko Raekallio-Teppo	1953–1973	(sihteeri 17.5–15.9.1953)
Martti Perälampi	1953–1958	(sihteeri 1953–1958)
Väinö Aaltonen	1953–1955	(rh 10/1953–1955)
J.W. Stürmer	1956–1962	(rh 1956–1962)
Pentti Laurio	1959–1971	(sihteeri 1959–1971 (rh 1971)
Eero Penttinen	1972–1974	(rh 17.5.53–9.10.53 (sihteeri ja rh 1972–1974)
Erkki Fredrikson	1972–2000	(sihteeri 1975–1982)
Ilkka Halinen	1983–1991	(sihteeri 1983–1989)
Sirkka Varpula	1986–1999	(sihteeri 1990–1994) (rh 6/1987–1994)
Marja Nieminen	1992–	(sihteeri ja rh 1995–)

MUUT JOHTOKUNNAN JÄSENET

Arvo Sepänmaa	1953–1972
Hilja-Maria Niku	1953–1954
Lassi Utsjoki	1953–1955

LIITE 1 JOHTOKUNNAN JÄSENET 1953–2002

Sirkka Valjakka	1955–1978
Heikki Juusela	1972–1973
Matti Koivunen	1972–1973
Martti Linkola	1972
Alpo Karila	1973
Mauno Pohjonen	1973–1976
Jorma Tiainen	1973–1978
Liisa Aaltonen	1974–1995
Vesa Salminen	1974
Erkki Markkanen	1974–1985
Olli Lampinen	1974
Asko Vilkuna	1975–1976
Pekka Wallden	1980
Mirja Knuuttila	1983–
Lasse Hakkari	1986–2001
Juha Salmenoja	1987–1990 sekä 1992–
Tuula Poutanen	1996–2001
Osmo Rinta-Tassi	2000–
Annikki Laukkala	2000–
Heli-Maija Voutilainen	2001–
Seija Kettunen	2002–
Pirjo Korhokangas	2002–

EDUSTAJISTO VUOSINA 1953–1959

Vuosina 1953–1954

Päivö Oksala, Eero Fredrikson, Toivo Ojala, V. A. Niininen, O. Valtonen, Lauri Väisänen, Lauri Maasola (kuoli 1959), Kalle Järvinen (kuoli 1959), A. Lampinen (kuoli 1959), Eino Palander, Kalle Heinonen, Jussi Sihvonen, Hannes Sahi, Pauli Lukkarinen, Kyösti Sorjonen, Lassi Utsjoki (kuoli 1959) Arvo Sepänmaa, Sakari Kuusi, Niilo Mäkipaja (kuoli 10/1953), Alice Girsén, Jalo Lepola, Elsa Marpio, Hilja-Maria Niku, Vuokko Raekallio-Teppo.

Vuosina 1955–1958 edustajiston kokoonpano sama kuin edellä. Ainoastaan Hilja-Maria Nikun tilalle valittiin vuonna 1955 maisteri Sirkka Valjakka. Uutena myös rouva Annika Takala.

Vuonna 1959

Muutoin sama kuin aikaisemmin. Vuonna 1959 kuolleiden tilalle valittiin: kaupunginjohtaja Jorma Tuominen, pastori Kauko Nykänen, tarkastaja Tuure Salonen, insinööri Viljo Kuvaja, toimittaja Reima Nousiainen, tuomari Erkki Rutanen.

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002****JYVÄSKYLÄ-SEURAN ESITELMÄTILAISUUDET
VUOSILTA 1986–2000**

- 08.01.1986** Suurlähettiläs Keith F. Nyborg
1950-luvun alun Jyväskylää ulkomaalaisen silmin
- 20.03.1986 Intendentti Janne Vilkuna
Jyväskylän esihistoriaa
- 08.05.1986 Metsäneuvos Kosti Ranta
Kun Jyväskylää lämmitettiin puilla
- 26.09.1986 Intendentti Martti Linkola
Jyväskylän ja sen ympäristön maiseman vaiheet
- 23.10.1986 Professori Kullervo Rainio
1930-luvun Jyväskylää pikkupojan silmin
- 20.11.1986 Varatuomari Pentti Sillantaus
Mikä on Jyväskylän valtakunnallinen painoarvo
- 11.12.1986 Professori Lars Petterson
Minkälainen on Jyväskylän vanha kirkko?
- 22.01.1987** Professori Pertti Kettunen
Millainen voisi olla Jyväskylän lähimenneisyys vuonna 2000?
- 19.02.1987 Valtionarkeologi Carl Jacob Gardberg
Miksi vanhoja rakennuksia tulee suojella
- 19.03.1987 Professori Mikko Raatikainen
Jyväskylän puistojen vaiheet
- 23.04.1987 Apulaisprofessori Jorma Ahvenainen
Mitä merkitsi 1870-luvun tukkikausi Jyväskylälle
- 21.05.1987 Tohtori Kyösti Sorjonen
Teatterielämää viime vuosisadan Jyväskylässä
- 24.09.1987 Dosentti Kaj Granberg
Uimakelpoinen Jyväsjärvi
- 22.10.1987 Professori Sven Hirn
Sirkuslaisia ja tivoleita Jyväskylässä
- 19.11.1987 Professori Antti Lehtinen
Moni-ilmeinen Tourujoki
- 07.12.1987 Kaupunginjohtaja Jaakko Lovén
Millaiseksi Jyväskylää tulee kehittää
- 21.01.1988** Maisteri Ilkka Niskanen
Jyväskylän ilman laatu ja kasvillisuus
- 25.02.1988 Dosentti Erkki Markkanen
Jyväskylän kehittyminen Keski-Suomen talouskeskukseksi
- 24.03.1988 Apulaisprofessori Veikko Anttila
Jyväskylä kansatieteilijän silmin

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

21.04.1988	Dosentti Lasse Hakkari Jyväskylä kalavesien keskellä
19.05.1988	Maakuntaneuvos Veikko Hyytiäinen Onko Jyväskylällä identiteettiä
22.09.1988	Varatuomari Jorma Tissari Seminaarinmäen ja Äylän varhaisvaiheita
20.10.1988	Arkkitehti Martti I. Jaatinen Kadonnutta Taulumäkeä
24.11.1988	Maisteri Jussi Jäppinen Keskikaupungin ympäristönmuutos
15.12.1988	Professori Antti Lehtinen Entisajan Tourula
26.01.1989	Maaherra Kalevi Kivistö Jyväskylä - tietotihentymä
23.02.1989	Toimitusjohtaja Kauko Sipponen Maakunnan keskus ja maakunta
30.03.1989	Päätoimittaja Erkki Laatikainen Jyväskylä Suomessa
27.04.1989	Ministeri Helena Pesola Mikä on Jyväskylän valtakunnallinen rooli
25.05.1989	Apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielma ja toiminnanjohtaja Erkki Järvelä Mitä on Jyväskylä Keski-Suomelle ja Keski-Suomi Jyväskylälle
21.09.1989	Professori Mikko Raatikainen Ilmastomme lämpenee, luonto muuttuu
19.10.1989	Tohtori Jarmo Meriläinen Uhkaako happamoituminen Keski-Suomen vesiä
30.11.1989	Professori Jaakko Paasivirta Ympäristömyrkyhaitat Jyväskylän seudulla
14.12.1989	Ympäristönsuojelupäällikkö Niilo Frilander Jyväskylän jätehuollon kehittäminen
19.01.1990	Tohtori Matti Viitaniemi Jyväskylä linja-autoliikenteen keskuksena
15.02.1990	Museonjohtaja Hannu Valtonen Lentotoimintaa Keljossa ja Jyväsjärvellä
15.03.1990	Museonjohtaja Mikko Ahvenlampi Junaliikenteen vaiheita Jyväskylässä
19.04.1990	Maisteri Jussi Jäppinen Ratsupolusta Rantaväylään

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

-
- 17.05.1990 Maisteri Erkki Fredrikson
Kaljaaseja ja höyrylairoja Jyväskylällä
- 20.09.1990 Dosentti Reijo Pajamo
E. A. Hagfors – suomenkielisen kuorolaulun uranuurtaja
- 25.10.1990 Dosentti Seppo Zetterberg
Laulu- ja soittojuhla Suomessa ja Virossa
- 22.11.1990 Professori Veli Nurmi
Uno Cygnaeus ja Jyväskylän seminaarin musiikinopetus
- 13.12.1990 Maisteri Erkki Fredrikson
Mieskuoro Sirkkojen varhaisvaiheista
- 24.01.1991** Opetusneuvos Kaarlo Mirkkola
Urheiluharrastuksia Jyväskylän kouluissa
- 21.02.1991 Maisteri Martti Peltonen
Kansakoulun alkuvaiheet Jyväskylässä
- 21.03.1991 Kouluneuvos Antti Tuomi-Nikula
Koululaisten aatteita 30-luvun Jyväskylässä
- 25.04.1991 Professori Kullervo Rainio
Jyväskyläläisiä opettajapersoonallisuuksia
- 16.05.1991 Maisteri Lasse Kangas
Jyväskylän yliopiston syntymisen taustaa
- 26.09.1991 Lakitieteen lisensiaatti Jukka Rousi
Suojeluskuntatoiminta Jyväskylässä
- 24.10.1991 Maisteri Liisa Tuomi-Nikula
Lotta-toiminta Jyväskylässä
- 22.11.1991 Ekonomi Jussi Ranta
Partioliikkeen vaiheita Jyväskylässä
- 19.12.1991 Tohtori Kalevi Nikki
Työväenliikkeen alkuvuosikymmenet Jyväskylässä
- 23.01.1992** Varatuomari Martti Porvali
Vuosien 1917 ja 1918 tapahtumat Jyväskylässä
- 20.02.1992 Tohtori Eero Fredrikson
Mäntsälän kapina Jyväskylässä
- 19.03.1992 Professori Antti Lehtinen
Väestönsuojelu ja talvisodan pommitukset Jyväskylässä
- 23.04.1992 Lääkintöneuvos Lauri Saario
Sotasairaalat Jyväskylässä
- 21.05.1992 Varatuomari Erkki Rahkila
Jatkosodan aikainen Jyväskylä
- 24.09.1992 Maisteri Erkki Fredrikson
Uimakammioita ja uimalaitoksia Jyväsjärven rannassa

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

- 29.10.1992 Tutkija Esa Sironen
Urheilun alkuvaiheita Ramonin kentältä Kaltevalle kentälle
- 19.11.1992 Opetusneuvos Kaarlo Mirkkola
Rusettiluistelua ja urheilukilpailuja Harjun kentällä
- 17.12.1992 Arkkitehti Martti I. Jaatinen
Talviurheilua Taulumäen hyppyrissä ja hiihtoladulla
- 21.01.1993** FL Erkki Fredrikson
Piirilääkäri Wolmar Schildtin merkitys Jyväskylälle
- 25.02.1993 Professori Kalevi Pöykkö.
Arkkitehti Yrjö Blomstedtin merkitys Jyväskylälle
- 25.03.1993 Professori Teivas Oksala
Opettaja Martti Korpilahden merkitys Jyväskylälle
- 22.04.1993 Tohtori Kaarina Pöykkö
Arkkitehti Wivi Lönnin merkitys Jyväskylälle
- 27.05.1993 Museonjohtaja Markku Lahti
Akateemikko Alvar Aallon merkitys Jyväskylälle
- 23.09.1993 FM Louna Lahti
Taiteilija Jonas Heiska
- 21.10.1993 FT Kyösti Sorjonen
Taidemaalari Urho Lehtinen
- 25.11.1993 Professori Carl-Eric Sonck
Taiteilija Yrjö Saarinen
- 16.12.1993 FM Marjo-Riitta Simpanen
Taiteilija Carl Bengts
- 20.01.1994** FT Jarmo Meriläinen ja professori Mikko Raatikainen
Päijänteen muodostumisen vaiheet
- 24.02.1994 FT Esko Kuusisto
Tulviva ja vähävetinen Päijänne
- 24.03.1994 Professori Pauli Bagge ja dosentti Kaj Granberg
Päijänteen kasvillisuudesta ja pieneliöistä
- 22.04.1994 Dosentti Kaj Granberg ja tohtori Jarmo Meriläinen
Juomakelpoinen Päijänne.
- 26.05.1994 Dosentti Lasse Hakkari
Päijänne kalavetenä
- 29.09.1994 FT Jussi-Pekka Taavitsainen
Päijänteen alueen esihistoriaa
- 20.10.1994 FL Erkki Fredrikson
Huviloiden ja huviveneiden Päijänne
- 17.11.1994 Professori Teivas Oksala
Päijänne taiteilijoiden innoittajana

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

- 22.12.1994 Professori Jorma Ahvenainen
Puutavarakaupan alkuvaiheet Päijänteellä
- 27.04.1995** FK Kaarina Mikonranta
Casa Laurenin rakennus- ja asumishistoria
- 11.05.1995 Maisteri Heli-Maija Voutilainen
Synnytyslaitos ja käsityöläisiä Cygnaeuksenkatu 2:ssa
- 28.09.1995 Maisteri Liisa Tuomi-Nikula
Elämää Jyväskylän Pappilassa
- 26.10.1995 FM Jussi Jäppinen
Jyväskylän kunnallistalon vaiheita
- 30.11.1995 Museonjohtaja Risto Koskinen
Monivaiheinen koulutalo Kauppakatu 10:ssä
- 30.11.1995 FM Jussi Jäppinen
Kauppakadun muutoksista
- 14.12.1995 FL Erkki Fredrikson
Kauppakadun kulkijat
- 25.01.1996** Maakuntaneuvos Veikko Hyytiäinen
Keski-Suomen lääni ja maakunta eilen ja tänään
- 22.02.1996 Apulaisprofessori Reijo Pajamo
Laulu- ja soittojuhlat keskisuomalaisuuden ja suomalaisuuden
ilmentäjänä
- 21.03.1996 Professori Heikki Leskinen
Suomen kieli ja suomalainen mieli
- 25.04.1996 Professori Päiviö Tommila
Keski-Suomen lehdistö suomalaisuuden ilmentäjänä
- 23.05.1996 Kansanedustaja Kalevi Olin
Jyväskylä matkalla Eurooppaan
- 19.09.1996 Rakennustutkija Päivi Anderson, kaavoituspäällikkö Ilkka
Halinen.
Jyväskylän torit ja aukiot
- 17.10.1996 Rakennuttajahortonomi Eila Korpiaho. Suunnitteluhortonomi
Sirkka-Liisa Sikiö
Jyväskylän pihat ja puistot
- 14.11.1996 Professori Toivo Nygård
Siirtokarjalaisten sijoittuminen
- 12.12.1996 Fil. yo. Hanna Mäkinen
100 vuotta matkailua Jyväskylässä
- 06.01.1997** Opiskelija Katriina Lappalainen
Nuorison haasteet kotikaupungille

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

- 20.02.1997 Toimitusjohtaja Matti Ojala
Jyväskylän työväenyhdistys 90 vuotta kaupunkikuvassa
- 22.03.1997 FL Erkki Fredrikson
Jyväskylä 160 vuotta; vanhat filmit kertovat
- 17.04.1997 FT Kalevi Nikki
Jyväskylän kaupunki kirjallisuudessa
- 23.09.1997 Kirjastonhoitaja Eino Eskelinen
Rautatie tulee Jyväskylään
- 21.10.1997 Asemapäällikkö Mikko Näkkilä
Jyväskylän rautatieasema 100 vuotta
- 18.11.1997 Vanhempi konstaapeli Toivo Hautala
Hötkyiletkö liikenteessä?
- 09.12.1997 Maakuntaneuvos Veikko Hyytiäinen
Tourukadun lasten leikit 1920-1930
- 20.01.1998** Toimitusjohtaja Esko Miikkulainen
Muuttaako tietoliikenne Jyväskylää?
- 17.02.1998 Apulaisprofessori Ilkka Nummela
Jyväskylän kirja – uudenlaista paikallishistoriaa
- 17.03.1998 Tutkija Esa Sironen
Jyväskyläläisyyden juttupoluilla
- 21.04.1998 Laivuri Hannu Hildén
Päijänteen laivaliikenne – ennen välttämätön, nyt rikkaus
Jyväskylän matkailulle
- 22.09.1998 Kaavoitusarkkitehti Jorma Häkkinen
Kaupungin viheralueet ja täydennysrakentaminen
- 20.10.1998 Tekniikan tohtori Martti I. Jaatinen
Kolme kaupunkia – Jyväskylä, Mikkeli, Sortavala
- 24.11.1998 Tekniikan tohtori, arkkitehti Martti I Jaatinen
Jyväskylän ja Sortavalan kulttuuriyhteydet
- 15.12.1998 Museolehtori Ritva Palviainen
Koneellisesti liikkuvia kuvia ruumiin suuruudesta – maallisia
joulunajan huveja entisaikojen Jyväskylässä
- 26.01.1999** Taito Mörk
Vanhan Tourulan kujilta. 50-luvun kuvin
- 23.02.1999 Taito Mörk
Kukkumäen ja Tarhamäen tienoot. Kuva-kavalkadi 50-luvulta
- 22.03.1999 Kaavoituspäällikkö Ilkka Halinen
Jyväskylän 100-vuotias ”kaavakaunotar”
- 20.04.1999 Taito Mörk
Keskikaupungin muistot 50-luvulta. Taito Mörkin kuvin–osa I

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

14.09.1999	Taito Mörk Keskikaupungin muistot 50-luvulta. Taito Mörkin kuvin--osa II
26.10.1999	FM Jussi Jäppinen Sadan vuoden muutos kaupunkikuvassa
16.11.1999	Toimitusjohtaja Juhani Tahvonen Vihreä ympäristö – yhteinen asia
14.12.1999	Rovasti Kari Nykänen Jyväskylän joululaulut
25.01.2000	Tekniikan tohtori, Arkkitehti Martti I. Jaatinen Kulttuurimaisema
22.02.2000	Ympäristökeskuksen johtaja Risto Palokangas Kulttuuriympäristö ja maisemat kehittämiskohteina
21.03.2000	Rakennustutkija Päivi Andersson Jyväskylän maiseman muuttuminen
18.04.2000	Pentti Sahi Kaupungin virkistysalueet
19.09.2000	Lehtori Antti Knuuttila Raudantekoa Suomen kansan vanhoissa runoissa – löytyykö Keski-Suomesta ikaikaista raudantekoa
17.10.2000	FM Jussi Jäppinen Jyväskylän vaakunan vaiheet
07.11.2000	Taito Mörk Vanhaa Mäki-Mattia kuvina
21.11.2000	Museolehtori Heli-Maija Voutilainen ja hankejohtaja Olavi Niemi Lutakon lätäköstä nykypäivään
12.12.2000	FM Kristina Lehtinen Nisulan ja Kortesuon Kartanot – osa vanhaa Jyväskylää
23.01.2001	Taito Mörk Kuva-kavalkadi 50-luvulta
07.02.2001	Tutustuminen uuteen Maakunta-arkistoon Mitä tarjoaa Jyväskylän maakunta-arkisto menneisyyden etsi- jälle
20.02.2001	Toiminnanjohtaja Pekka Karhumäki Ilmavalokuvauksen synty Jyväskylän Keljossa ja Jyväskylä 1930-luvun ilmakuvissa näyttelyn avaus
20.03.2001	FM Jussi Jäppinen Jyväskylä 1930-luvun ilmakuvissa
24.04.2001	Maanmittausjohtaja Airi Kärki Karttatyö tänään

LIITE 2**ESITELMÄTILAISUUDET 1986–2002**

-
- 11.09.2001 Lehtori Lasse Hakkari
Biologian laitoksen toimintaa sekä arkkitehti Arto Sipisen suunnitteleman laitosrakennuksen esittely
- 09.10.2001 Dosentti Pirjo Korkiakangas
Muistatko rinkelitehtaan?
- 13.11.2001 Varadekaani Lauri Laakso
Mikä meitä liikuttaa? Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan toiminnan esittely sekä Alvar Aallon suunnitteleman rakennuksen esittely
- 11.12.2001 Erityistutkija Heikki Rantatupa
Eero ja Erkki Fredriksonin karttakokoelman esittely sekä yliopistonalueen kappeliin tutustuminen
- 15.01.2002** Suunnittelija Tellervo Helin
Taiteen ja kulttuurintutkimuksen laitokseen tutustuminen
- 19.02.2002 Yleiskaava-arkkitehti Timo Valtakari
Jyväskylä kaupunkiympäristönä
- 19.03.2002 Tekniikan tohtori Martti I. Jaatinen
Kotiseututyö
- 22.03.2002 Museolehtori Heli-Maija Voutilainen
Museokierrokset liittyen Jyväskylä-Päivän ohjelmaan
Jyväskylä-Seura ry:n toiminnan esittely. Esittelijöinä Jaakko Lovén, Marja Nieminen ja Mirjam Knuuttila
- 23.04.2002 Kulttuuritoimenjohtaja Elli Ojaluoto
Nikolainkulman nykypäivää
- 17.09.2002 Leo Kamunen
Ylioppilaskunnan tarinoita 1950-luvulta 1980-luvulle
- 15.10.2002 FM Kristiina Lehtinen
W. S. Schildtin toteutuneet ja toteutumattomat unelmat
- 19.11.2002 FL Erkki Fredrikson
Lyseotalon vuosisata. Jyväskylän Lyseon museon uusittu näyttely
- 17.12.2002 Ja vanhakin nyt nuortuu...Kuokkalan koulun joulua

JYVÄSKYLÄ-SEURA

92.45

ISBN 951-96256-1-5

9 789519 625614

